

ET-TEDMURIYYE

İBN TEYMIYYE

TEDMURİYYE'DEN

100
ANA KONU

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

ET-TEDMURİYYE

İBN TEYMİYYE

Allah'ın Sıfatlarını Anlamada
Selefin Yolu

ÖNSÖZ

Bu çalışma, Şeyhülislâm İbn Teymiyye'nin Et-Tedmuriyye adlı eserinde ele aldığı temel meseleleri daha kolay okunup anlaşılabilir şekilde sunmak amacıyla hazırlanmıştır. Eser özellikle Allah'ın isim ve sıfatları konusunda Ehl-i Sünnet'in temel esaslarını ortaya koyar ve bu konuda doğru ölçünün Kur'an ile sahih sünnet olduğunu açıklar.

Kitabın ana konuları **100 temel başlık** hâlinde kısa ve anlaşılır derslere ayrılmıştır. Her konuda meselenin özü açıklanmış, gerektiğinde yanlış anlayışlara verilen reddiye belirtilmiş ve bölümün sonunda “**Dersin Özü**” ile ana fikir özetlenmiştir. Amaç uzun ve zor ifadeler yerine, okuyucunun meseleyi kısa sürede kavrayabileceği açık bir anlatım sunmaktır.

Bu çalışma, Et-Tedmuriyye'nin asıl metninin yerine geçmek için değil, **eserin temel meselelerini öğrenmeye ve asıl eseri daha bilinçli okumaya yardımcı olmak için** hazırlanmıştır. Rabbimizden bu çalışmayı faydalı kılmasını, bizlere sahih ilim, doğru anlayış ve öğrendiğimiz hakikatlerle amel etmeyi nasip etmesini dileriz.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

ET-TEDMURIYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMIYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

1. KONU

تحقيق التوحيد

Tevhidi Gerçekleştirmek

Tevhidin hakikati, Allah'ı kendisine mahsus olan hususlarda birlemek ve kulluğu yalnız O'na tahsis etmektir.

Allah, rubûbiyyetinde eşsiz olduğu gibi isim ve sıfatlarında da hiçbir mahlûka benzemez.

O'nun kendisi hakkında bildirdiği isim ve sıfatlar, tahrif edilmeden, inkâr edilmeden ve mahlûka benzetilmeden kabul edilir.

Kul aynı zamanda Allah'ın emrine teslim olur, yalnız O'na ibadet eder ve yalnız O'ndan yardım diler.

Böylece sahih tevhid; Allah hakkındaki doğru iman ile Allah'a yönelik doğru kulluğu bir araya getirir.

DERSİN ÖZÜ

**Tevhid yalnız “Allah yaratıcıdır” demek değildir.
Allah'ı isim ve sıfatlarında birlemek ve bütün
kulluğu yalnız O'na tahsis etmektir.**

ET-TEDMURIYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMIYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

2. KONU

توحيد الربوبية

RUBUBİYYET TEVHİDİ

Rububiyyet tevhidi, Allah'ı yaratma, mülk ve bütün işleri idare etmede tek kabul etmektir.

Göklerin ve yerin Rabbi O'dur; bütün varlıklar O'nun yaratması, kudreti ve dilemesiyle var olur.

Allah'tan başka hiçbir varlık, O'ndan bağımsız olarak yaratma veya mutlak tasarruf yetkisine sahip değildir.

Rububiyyeti kabul etmek, kulun yalnız Allah'a yönelmesini ve yalnız O'na kulluk etmesini gerektirir.

Bu sebeple rububiyyet tevhidi, uluhiyyet tevhidinin en büyük delillerinden biridir.

DERSİN ÖZÜ

Yaratan, mülkün sahibi ve bütün işleri yöneten yalnız Allah'tır. Rab olarak eşi olmayan Allah'ın, ibadette de ortağı olamaz.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET —

3. KONU

توحيد الألوهية

ULUHIYYET TEVHİDİ

Uluhiyyet tevhidi, kulun bütün ibadetlerini yalnız Allah'a tahsis etmesidir.

Dua, korku, ümit, tevekkül, sevgi, istiâne ve diğer ibadet çeşitlerinde Allah'a ortak koşulmaz.

Allah tek Rab ve yaratıcı olduğuna göre, ibadeti hak eden de yalnız O'dur.

Peygamberlerin davetinin temeli, insanları mahlûka kulluktan çıkarıp yalnız Allah'a kulluğa çağırmaktır.

Bu tevhid gerçekleşmeden kişinin yalnız rububiyyeti kabul etmesi, kulluk tevhidini gerçekleştirmiş olması için yeterli değildir.

DERSİN ÖZÜ

Tevhidin gayesi, bütün ibadeti yalnız Allah'a vermektir. Tek Rab olan Allah, ibadete layık olan tek ilâhtır.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

4. KONU

توحيد الأسماء والصفات

İSİM VE SIFATLARDA TEVHİD

İsim ve sıfatlarda tevhid, Allah'ın kendisi için bildirdiği ve Resûlü'nün O'nun hakkında haber verdiği isim ve sıfatlara iman etmektir.

Bunlar hakiki manalarıyla kabul edilir; tahrif edilmez, inkâr edilmez ve keyfiyetleri belirlenmez.

Allah'ın sıfatları mahlûkatın sıfatlarına benzetilmez; çünkü O'nun benzeri hiçbir şey yoktur.

İsim ve sıfatları ispat etmek teşbih olmadığı gibi, Allah'ı tenzih etmek de sıfatları nefyetmek anlamına gelmez.

Selefin yolu, Allah'ı O'nun kendisini vafettiği şekilde, temsilsiz ispat ve ta'tîlsiz tenzih ile tanımaktır.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın isim ve sıfatları naslarda geldiği şekilde kabul edilir: tahrif yok, ta'tîl yok, keyfiyet tayini yok, temsil yoktur.

ET-TEDMURIYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMIYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET —

5. KONU

باب الخير وباب الطلب

HABER VE TALEP AYRIMI

Dinî hükümler, genel olarak haber ve talep olmak üzere iki temel alanda ele alınır.

Haber alanı; Allah'ın zatı, isimleri, sıfatları, fiilleri ve O'nun bildirdiği gaybî hakikatlere iman etmeyi kapsar.

Talep alanı ise Allah'ın emir ve yasaklarına, yani kuldan istediği ibadet ve amellere bağlıdır.

Kul haber konusunda Allah ve Resûlü'nü tasdik eder; emir konusunda ise itaat ve teslimiyet gösterir.

Sahih kulluk, Allah'tan gelen haberi doğrulamakla O'nun emrine boyun eğmeyi birlikte gerçekleştirmektir.

DERSİN ÖZÜ

İmanın esası haberde tasdik, emirde itaattir.

**Mümin Allah'ın bildirdiğine inanır ve
Allah'ın emrettiğine teslim olur.**

ET-TEDMURIYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMIYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET —

6. KONU

الإيمان بالشرع والقدر

ŞERİATA VE KADERE İMAN

Kul, Allah'ın emir ve yasaklarına iman ettiği gibi, meydana gelen her şeyin Allah'ın ilmi, dilemesi ve takdiri altında olduğuna da iman eder.

Şeriata iman, Allah'ın emrettiğini yapmak ve yasakladığından sakınmakla gerçekleşir.

Kadere iman ise Allah'ın ezelî ilmini, kudretini ve her şeyi kuşatan dilemesini tasdik etmeyi gerektirir.

Kader, emri ve sorumluluğu ortadan kaldırmaz; şeriat da Allah'ın mutlak irade ve kudretinden bağımsız değildir.

Ehl-i Sünnet, Allah'ın kaderine iman ile O'nun emrine itaati birlikte kabul eder.

DERSİN ÖZÜ

**Mümin kaderi bahane ederek emri terk etmez;
Allah'ın takdirine iman ederken
O'nun şeriatına teslim olur.**

ET-TEDMURIYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMIYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET —

7. KONU

عبادة الله وحده

YALNIZ ALLAH'A İBADET

İbadetin hakikati, kulun sevgi ve tazimle Allah'a tam bir kulluk göstermesi ve dinini yalnız O'na tahsis etmesidir.

Dua, tevekkül, korku, ümit, namaz, kurban ve adak gibi ibadetlerin Allah'tan başkasına yöneltilmesi caiz değildir.

Allah tek yaratıcı ve Rab olduğundan, ibadeti hak eden de yalnız O'dur.

Peygamberlerin ortak daveti, insanları bütün sahte ilâhlardan uzaklaştırıp yalnız Allah'a kulluğa çağırmıştır.

Kulun tevhid, ibadetlerini Allah'a has kılması ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmamasıyla gerçekleşir.

DERSİN ÖZÜ

İbadet yalnız Allah'ın hakkıdır.

Tevhid, bütün kulluğu yalnız O'na yöneltmek ve ibadette O'na hiçbir şeyi ortak koşmamaktır.

ET-TEDMURIYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMIYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

8. KONU

الاستعانة بالله وحده

YALNIZ ALLAH'TAN YARDIM İSTEMEK

İstiâne, kulun bir işi gerçekleştirebilmek için Allah'tan yardım ve destek dilemesidir.

Mümin sebeplere başvurur; fakat sebeplerin ancak Allah'ın dilemesi ve kudretiyle sonuç vereceğine inanır.

Kalbin Allah'a dayanması gereken hususlarda asıl güven ve yardım talebi yalnız O'na yöneltilir.

İnsanlardan güçleri dâhilindeki normal işlerde yardım istemek ise bu kulluk esasına aykırı değildir.

Kulluğun kemali, Allah'a ibadet etmekle beraber her işte O'na dayanıp yardımını istemektir.

DERSİN ÖZÜ

Kul sebepleri kullanır; fakat kalbini sebeplere değil Allah'a bağlar. Gerçek yardım ve başarı yalnız Allah'tandır.

ET-TEDMURIYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMIYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

9. KONU

إثبات ما أثبتته الله لنفسه

ALLAH'IN KENDİSİ İÇİN İSPAT ETTİĞİNİ İSPAT ETMEK

Allah hakkında doğru bilgi, O'nun kendisi hakkında bildirdiği vahye dayanır.

Bu sebeple Allah'ın Kur'an'da kendisi için ispat ettiği isim ve sıfatlar, geldiği şekilde kabul edilir.

Resûlullah'ın sahih sünnette Allah hakkında haber verdiği sıfatlar da aynı esasla tasdik ve ispat edilir.

Bunların manaları inkâr edilmez, başka manalara zorlanmaz ve mahlûkatın sıfatlarına benzetilmez.

Selefin yolu, Allah'ı en iyi bilen Allah ve O'nun Resûlü olduğunu kabul ederek naslara teslim olmaktır.

DERSİN ÖZÜ

Allah kendisini nasıl tanıtmışsa O'na öyle iman edilir.
İspatta ölçü aklî tahminler değil,
Kur'an ve sahih sünnettir.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

10. KONU

نفي ما نفاه الله عن نفسه

ALLAH'IN KENDİSİNDEN NEFYETTİĞİNİ NEFYETMEK

Allah'ın kendisinden nefyettiği her türlü eksiklik ve kusur, O'nun hakkında kesin olarak reddedilir.

Uyku, acizlik, zulüm ve benzeri noksanlıklar Allah'a nispet edilemez; çünkü O, kemal sıfatlarının sahibidir.

Kur'an ve sahih sünnetteki nefyin gayesi yalnız eksikliği reddetmek değil, onun karşıtı olan kemalin Allah için sabit olduğunu da göstermektir.

Bu sebeple Allah hakkında nefyedilen hususlar, vahyin bildirdiği sınırlar içinde anlaşılır.

Selefin yolu, Allah'ın kendisinden nefyettiğini nefyetmek ve bunun içerdiği kemal manasına iman etmektir.

DERSİN ÖZÜ

**Allah her türlü noksanlıktan münezzehtir.
O'ndan bir eksikliğin nefyedilmesi, karşıtı olan
mutlak kemalin Allah için sabit olduğunu gösterir.**

ET-TEDMURIYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMIYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

11. KONU

الجمع بين الإثبات والنفي

İSPAT VE NEFYİ BİRLİKTE KABUL ETMEK

Allah'ı doğru tanımanın yolu, vahiyde gelen ispat ile nefyi birlikte kabul etmektir.

Kur'an Allah'ın kemal sıfatlarını ispat ederken, O'ndan her türlü eksiklik ve mahlûkata benzemeyi nefyeder.

Yalnız nefye dayanmak Allah'ı tanıtmak için yeterli olmadığı gibi, ispatı temsile dönüştürmek de doğru değildir.

Ehl-i Sünnet, Allah'ın bildirdiği sıfatları hakiki manalarıyla kabul eder ve aynı zamanda "O'nun benzeri hiçbir şey yoktur" esasını korur.

Böylece Allah hakkında ispat kemali, nefiy ise tenzihi ortaya koyar ve ikisi birbirini tamamlar.

DERSİN ÖZÜ

**Allah'ın kemal sıfatları ispat edilir,
her türlü noksanlık ve benzerlik O'ndan nefyedilir.
Sahih tenzih ile sahih ispat birbirinden ayrılmaz.**

ET-TEDMURIYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMIYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

12. KONU

ليس كمثله شيء

ALLAH'IN BENZERİ YOKTUR

Allah Teâlâ, “O’nun benzeri hiçbir şey yoktur” buyurarak kendisini bütün mahlûkata benzemekten tenzih etmiştir.

Allah’ın isim ve sıfatlarının bulunması, yaratılmışların isim ve sıfatlarına benzemesini gerektirmez.

İsimlerde veya genel manalarda ortaklık bulunabilir; fakat Allah’a mahsus sıfatların hakikati ve keyfiyeti mahlûkatınki gibi değildir.

Bu sebeple Allah’ın sıfatlarını ispat etmek teşbih olmadığı gibi, teşbihten kaçınmak için sıfatları inkâr etmek de gerekmez.

Ehl-i Sünnet, Allah’ın sıfatlarını ispat ederken O’nun hiçbir benzeri bulunmadığına kesin olarak iman eder.

DERSİN ÖZÜ

**Allah’ın sıfatları haktır; fakat hiçbir sıfatı mahlûkatın sıfatları gibi değildir.
İspat vardır, benzetme yoktur.**

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMYİYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

13. KONU

إثبات الصفات بلا تمثيل

SIFATLARI TEMSİLSİZ İSPAT ETMEK

Allah'ın Kur'an ve sahih sünnette bildirilen sıfatları hakiki manalarıyla ispat edilir; fakat mahlûkatın sıfatlarına benzetilmez.

Bir sıfatın hem Allah hem de mahlûk hakkında isim olarak kullanılması, ikisinin hakikatinin ve keyfiyetinin aynı olduğunu göstermez.

Mesela Allah bilir, insan da bilir; fakat Allah'ın ilmi ezelî, eksiksiz ve her şeyi kuşatandır; insanın ilmi ise sınırlıdır.

Bu nedenle sıfatları ispat etmek teşbih olmadığı gibi, teşbihten kaçınmak için onları inkâr etmek de doğru değildir.

Selefin yolu, naslarda gelen sıfatları temsilsiz ispat etmek ve keyfiyetini Allah'a havale etmektir.

DERSİN ÖZÜ

**Allah'ın sıfatları gerçektir; fakat hiçbir sıfatı
mahlûkatın sıfatları gibi değildir.
Mana bilinir, keyfiyet Allah'a aittir.**

ET-TEDMURIYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMIYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

14. KONU

تنزيه الله بلا تعطيل

ALLAH'I TA'TİLSİZ TENZİH ETMEK

Allah'ı tenzih etmek, O'nu her türlü eksiklikten ve mahlûkata benzemekten uzak tutmaktır.

Ancak tenzih adına Allah'ın kendisi için ispat ettiği sıfatları inkâr etmek, sahih tenzih değil ta'tîldir.

Mesela Allah'ın işitmesinin mahlûkun işitmesine benzemediğini söyleriz; fakat bundan dolayı Allah'ın işitme sıfatını nefyetmeyiz.

Kur'an hem Allah'ın benzerinin bulunmadığını bildirir hem de O'nun işiten ve gören olduğunu ispat eder.

Selefin yolu, Allah'ı mahlûkata benzetmeden sıfatlarını kabul etmek ve tenzih ile ispatı birlikte korumaktır.

DERSİN ÖZÜ

**Allah mahlûkata benzemez; fakat bu,
O'nun sıfatlarını inkâr etmeyi gerektirmez.
Sahih tenzih, ta'tîl değil ispatla beraber tenzihtir.**

ET-TEDMURIYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMIYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

15. KONU

القول في الصفات كالقول في الذات

SIFATLAR HAKKINDAKİ SÖZ ZÂT HAKKINDAKİ SÖZ GİBİDİR

Allah'ın zâtının varlığını kabul edip keyfiyetini bilmediğimiz gibi, O'nun sıfatlarını da kabul eder; keyfiyetlerini belirlemeyiz.

Allah'ın zâtı mahlûkatın zâtlarına benzemediğine göre, O'nun sıfatları da mahlûkatın sıfatlarına benzemez.

Mesela Allah'ın zâtının nasıl olduğunu bilmeden O'nun varlığına iman ettiğimiz gibi, işitmesinin nasıl olduğunu bilmeden işitme sıfatına iman ederiz.

Sıfatın manasını bilmek, onun keyfiyetini bilmeyi gerektirmez; keyfiyet hakkında delilsiz konuşulmaz.

Bu kaide, Allah'ın sıfatlarını ispat ederken teşbih ve keyfiyet tayininden korunmanın temel ölçülerindendir.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın zâtı nasıl mahlûkata benzemiyorsa
sıfatları da benzemez.

Zâtına iman edip keyfiyetini bilmediğimiz gibi,
sıfatlarına iman eder ve keyfiyetini Allah'a bırakırız.

ET-TEDMURIYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMIYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

16. KONU

القول في بعض الصفات كالقول في بعض

BİR ŞİFAT HAKKINDAKİ SÖZ DİĞER ŞİFATLAR İÇİN DE GEÇERLİDİR

Allah'ın bazı sıfatlarını kabul edip diğerlerini reddetmek için sahih bir ölçü ve delil bulunmalıdır; aksi hâlde bu tutarsızlıktır.

Bir sıfatın ispatı teşbihi gerektirmiyorsa, aynı esas nasla sabit olan diğer sıfatlar için de geçerlidir.

Mesela Allah'ın ilim ve kudret sıfatlarını teşbihsiz kabul eden kimse, işitme ve görme sıfatlarını da aynı şekilde kabul edebilir.

Bir sıfatı kabul ederken kullanılan doğru kaide, benzer şekilde sabit olan diğer sıfatlarda da uygulanır.

Bu nedenle Selefin yolu, naslarda sabit olan bütün ilâhî sıfatlara aynı tutarlı esasla iman etmektir.

DERSİN ÖZÜ

**Bir sıfatı teşbihsiz ispat etmek mümkünse
diğer sıfatlar da aynı esasla ispat edilir.
Nasla sabit sıfatlar arasında keyfî ayırım yapılmaz.**

ET-TEDMURIYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMIYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

17. KONU

الاشتراك في الاسم لا يقتضي التماثل

İSİMDE ORTAKLIK BENZERLİĞİ GEREKTİRMEZ

Allah ile mahlûk hakkında aynı kelimenin kullanılması, ikisinin hakikatinin aynı olduğu anlamına gelmez.

İsimde ve genel manada bir ortaklık bulunabilir; fakat her varlığın sıfatı kendi hakikatine uygun şekilde gerçekleşir.

Mesela Allah diridir, insan da diridir; fakat Allah'ın hayatı ezelî ve kusursuzdur, insanın hayatı ise yaratılmış ve sonludur.

Bu sebeple Allah için hayat, ilim, işitme ve görme gibi sıfatları ispat etmek, O'nu mahlûka benzetmek değildir.

Selefin yolu, ortak ismi teşbihe dönüştürmeden Allah'ın naslarda sabit olan isim ve sıfatlarına iman etmektir.

DERSİN ÖZÜ

Aynı ismin kullanılması aynı hakikati gerektirmez.

Allah'ın sıfatları kendisine layık,
mahlûkun sıfatları ise yaratılmış yapısına uygundur.

ET-TEDMURIYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMIYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

18. KONU

المعنى معلوم والكيفية مجهولة

MANA BİLİNİR, KEYFİYET BİLİNMEZ

Allah'ın sıfatlarını bildiren nasların manaları anlaşılır; fakat bu sıfatların Allah hakkında nasıl olduğu bilinmez.

Keyfiyetin bilinmemesi, sıfatın manasının bilinmediği anlamına gelmez; çünkü vahiy insanlara anlaşılacak üzere indirilmiştir.

Mesela “Allah işitir” sözünde işitmenin manasını biliriz; fakat Allah'ın işitmesinin keyfiyetini bilemeyiz.

Bu sebeple sıfatların manalarını bütünüyle bilinmez saymak doğru olmadığı gibi, keyfiyetlerini tasvir etmeye çalışmak da doğru değildir.

Selefin yolu, manayı kabul etmek, sıfata iman etmek ve keyfiyet konusunda konuşmamaktır.

DERSİN ÖZÜ

Sıfatın manası anlaşılır; keyfiyeti ise bilinmez.

**İman ederiz, fakat “nasıl?” diyerek
Allah'ın sıfatlarına şekil tayin etmeyiz.**

ALLAH'IN SIFATLARINI KEYFİYET BELİRLEMEYEN İSPAT ETMEK

KONU NEDİR?

Allah Teâlâ'nın Kur'an ve sahih sünnette kendisi için bildirdiği sıfatlar **hakiki sıfatlardır** ve olduğu gibi kabul edilir. Ancak bu sıfatların keyfiyetinin nasıl olduğu hakkında **delilsiz konuşulmaz**.

AÇIKLAMA

Bir sıfatın manasını bilmek ile onun keyfiyetini bilmek **aynı şey değildir**. Sıfatın manası Arap dilinden anlaşılır; fakat Allah'ın sıfatının **nasıl olduğu insan tarafından bilinemez**.

Mesela Allah'ın işitme sıfatının ne anlama geldiğini biliriz. Fakat Allah'ın nasıl işittiğini bilemeyiz ve O'nun işitmesini **mahlûkun işitmesine kıyaslayamayız**.

Çünkü Allah'ın zâtının keyfiyeti bize bildirilmediği gibi, O'nun sıfatlarının keyfiyeti de bize bildirilmemiştir. Allah'ın sıfatları **O'nun yüce zâtına layıktır**.

Selefin yolu, naslarla sabit sıfatları manalarını inkâr etmeden ispat etmek; keyfiyet belirlemekten ve mahlûkata benzetmekten kaçınmaktır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, Allah'ın sıfatlarının **nasıl olduğunu belirlemeye çalışan** veya sıfatları **mahlûkatın sıfatlarına kıyaslayarak tasavvur eden yaklaşımlara reddiyedir**.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın sıfatlarının manası bilinir; keyfiyeti bilinmez. Sıfatlar hakiki olarak ispat edilir, fakat “nasıl?” denilerek keyfiyet belirlenmez ve mahlûkata benzetilmez.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

20. KONU

التحريف والتعطيل

TAHRİF VE TA'TÎLDEN KAÇINMAK

Allah'ın isim ve sıfatları, Kur'an ve sahih sünnette geldiği şekilde kabul edilir; lafızları veya manaları delilsiz biçimde değiştirilmez.

Tahrif, nasları sahih delil olmadan zahir anlamlarından başka manalara çevirmek; ta'tîl ise Allah'ın sabit isim veya sıfatlarını reddetmek ve hükümsüz bırakmaktır.

Mesela Allah'ın işitme sıfatını nasların bildirdiği şekilde kabul etmek yerine onu bütünüyle inkâr etmek ta'tîle götürür.

Allah'ı mahlûkata benzetmekten tenzih etmek, O'nun kendisi için bildirdiği kemal sıfatlarını ortadan kaldırmayı gerektirmez.

Selefin yolu, nasları tahrif etmeden anlamak ve Allah'ın sabit sıfatlarını ta'tîl etmeden kabul etmektir.

DERSİN ÖZÜ

**Nas değiştirilmez, sıfat inkâr edilmez.
Allah'ın isim ve sıfatlarında doğru yol;
tahrifsiz anlamak ve ta'tîlsiz iman etmektir.**

21. KONU

الإلحاد في أسماء الله وصفاته

ALLAH'IN İSİM VE SIFATLARINDA İLHAD

Allah'ın isim ve sıfatlarında ilhad, onları hak olan manalarından saptırmak ve vahyin gösterdiği ölçüden uzaklaştırmaktır.

Bu sapma; Allah'ın isimlerini inkâr etmek, manalarını bozmak veya Allah'a layık olmayan anlamlar yüklemek gibi farklı şekillerde ortaya çıkabilir.

Mesela Allah'ın güzel isimlerinden birini kabul edip onun gösterdiği kemal sıfatını bütünüyle reddetmek, isimlerin doğru anlaşılmasına aykırıdır.

Allah'ın isimleri en güzel isimlerdir ve her biri O'nun kemaline uygun gerçek bir mana taşır.

Selefin yolu, Allah'ın isim ve sıfatlarını vahiyde geldiği şekilde kabul etmek ve onlarda ilhada sapmamaktır.

DERSİN ÖZÜ

**Allah'ın isim ve sıfatları değiştirilmez, boşaltılmaz
ve yanlış manalara çekilmez.**

Onlara vahyin bildirdiği şekilde iman edilir.

22. KONU

أَسْمَاءُ اللَّهِ أَعْلَامٌ وَأَوْصَافٌ

ALLAH'IN İSİMLERİ HEM İSİM HEM SIFATTIR

Allah'ın güzel isimleri yalnızca O'nu gösteren özel isimler değil, aynı zamanda kemal sıfatlarını bildiren isimlerdir.

Her isim Allah'ın zâtına delalet ederken, içerdiği kemal manasına da delalet eder.

Mesela “el-Alîm” Allah'ın ismidir ve aynı zamanda O'nun eksiksiz ve her şeyi kuşatan ilim sıfatına delalet eder.

Bu sebeple Allah'ın isimleri manasız veya yalnızca birer özel ad olarak görülmez; her biri gerçek ve yüce bir mana taşır.

Selefin yolu, Allah'ın isimlerini hem O'nun isimleri olarak kabul etmek hem de içerdikleri sıfatlara iman etmektir.

DERSİN ÖZÜ

**Allah'ın her güzel ismi O'nun zâtını gösterir
ve bir kemal sıfatına delalet eder.
İsimler yalnız lafız değil, hakiki manalar taşır.**

دلالة أسماء الله على الصفات

ALLAH'IN İSİMLERİNİN SIFATLARA DELALETİ

Allah'ın her güzel ismi, O'nun zâtına delalet ettiği gibi o ismin içerdiği kemal sıfatına da delalet eder.

Bu sebeple isim kabul edilip onun gösterdiği sıfat reddedilmez; çünkü isim ile taşıdığı mana arasında gerçek bir bağ vardır.

Mesela “er-Rahîm” Allah'ın ismidir; bu isim aynı zamanda Allah'a layık hakiki rahmet sıfatının bulunduğunu gösterir.

Ancak bu sıfatın keyfiyeti mahlûkun rahmetiyle kıyaslanmaz; Allah'ın rahmeti O'nun yüceliğine ve kemaline layıktır.

Selefin yolu, Allah'ın isimlerini kabul ederken onların delalet ettiği kemal sıfatlarını da ispat etmektir.

DERSİN ÖZÜ

**Allah'ın isimleri manasız isimler değildir.
Her güzel isim, Allah'a layık gerçek bir
kemal sıfatına delalet eder.**

صفات الذات وصفات الأفعال ZÂTÎ VE FİİLÎ SIFATLAR

Allah'ın sıfatlarından bazıları O'nun zâtından ayrılmayan zâtî sıfatlar, bazıları ise dilemesi ve hikmetiyle ilgili fiilî sıfatlardır.

Hayat, ilim ve kudret gibi sıfatlar Allah'ın kemalinden olup O'nun hakkında daima sabittir.

Mesela Allah'ın ilmi zâtî bir sıfattır; yaratması ise dilemesiyle gerçekleşen fiillerindendir.

Fiilî sıfatların Allah'ın iradesine bağlı olması, O'nda bir eksiklik veya sonradan kazanılmış kemal bulunduğu anlamına gelmez.

Selefin yolu, naslarda sabit olan zâtî ve fiilî sıfatların tamamını Allah'a layık biçimde ispat etmektir.

DERSİN ÖZÜ

**Allah'ın zâtî sıfatları O'nun kemalinden ayrılmaz;
fiilî sıfatları ise dilemesi ve hikmetiyle gerçekleşir.
Hepsine naslarda geldiği şekilde iman edilir.**

الصفات الخبرية

HABERÎ SIFATLAR

Haberî sıfatlar, Allah hakkında ancak Kur'an ve sahih sünnetin haber vermesiyle bilinen ve ispat edilen sıfatlardır.

Bu sıfatlarda ölçü aklî tahmin değil vahiydir; naslarda nasıl gelmişse tahrif, ta'tîl, tekyîf ve temsil olmadan kabul edilir.

Mesela Allah'ın vechi naslarda sabittir; buna iman ederiz, fakat onu mahlûkun yüzüne benzetmez ve keyfiyetini belirlemeyiz.

Bu sıfatların ispat edilmesi Allah'ı mahlûkata benzetmek değildir; çünkü Allah'ın hiçbir sıfatı yaratılmışların sıfatları gibi değildir.

Selefin yolu, haberî sıfatları Allah'a layık hakiki manalarıyla kabul edip keyfiyetlerini Allah'a bırakmaktır.

DERSİN ÖZÜ

Haberî sıfatların kaynağı vahiydir.

Nasla sabit olan sıfat ispat edilir; manası kabul edilir, mahlûka benzetilmez ve keyfiyeti belirlenmez.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMIYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

26. KONU

إثبات الوجه لله

ALLAH'IN VECH SIFATINI İSPAT ETMEK

Kur'an ve sahih sünnette Allah için vech sıfatı açıkça sabit olmuştur; bu sebeple ona iman edilir ve inkâr edilmez.

Allah'ın vechi, O'nun yüceliğine layık hakiki bir sıfattır; mahlûkatın yüzüne benzetilmez ve keyfiyeti belirlenmez.

Mesela “Rabbinin celâl ve ikram sahibi vechi bâki kalacaktır” ayeti, vech sıfatını Allah için açıkça ispat eder.

Bu sıfatı kabul etmek teşbih değildir; çünkü isim veya sıfatta ortak lafız bulunması, hakikat ve keyfiyette eşitliği gerektirmez.

Selefin yolu, vech sıfatını tahrifsiz, ta'tîlsiz, tekyîfsiz ve temsilsiz olarak kabul etmektir.

DERSİN ÖZÜ

**Allah'ın vech sıfatı nasla sabittir.
Ona Allah'a layık şekilde iman edilir;
mahlûka benzetilmez ve keyfiyeti belirlenmez.**

إثبات الـدين لله

ALLAH'IN İKİ EL SIFATINI İSPAT ETMEK

Kur'an ve sahih sünnette Allah için iki el sıfatı sabit olmuştur; bu sıfat Allah'a layık hakiki manasiyla kabul edilir.

Allah'ın elleri mahlûkatın ellerine benzemez; onların keyfiyeti bilinmez ve herhangi bir şekilde tasvir edilmez.

Mesela Allah, “İki elimle yarattığıma secde etmekten seni alıkoyan nedir?” buyurarak iki el sıfatını açıkça zikretmiştir.

Bu nasları kudret veya nimet gibi başka manalara indirgemek yerine, sıfat naslarda geldiği şekilde ispat edilir; kudret ve nimet ise ayrıca sabit sıfat ve nimetlerdir.

Selefin yolu, Allah'ın iki el sıfatına tahrifsiz, ta'tîlsiz, tekyîfsiz ve temsilsiz iman etmektir.

DERSİN ÖZÜ

**Allah'ın iki el sıfatı nasla sabittir.
Allah'a layık şekilde ispat edilir;
mahlûka benzetilmez, keyfiyeti belirlenmez.**

إثبات العينين لله

ALLAH'IN İKİ GÖZ SIFATINI İSPAT ETMEK

Kur'an ve sahih sünnette Allah için göz sıfatı sabittir; sünnetin delalet ettiği üzere iki göz olarak Allah'a layık biçimde ispat edilir.

Bu sıfat hakikidir; ancak Allah'ın gözleri mahlûkatın gözlerine benzemez ve keyfiyeti hakkında konuşulmaz.

Mesela Nebî ﷺ, Deccâl'in tek gözlü olduğunu bildirirken "Rabbiniz tek gözlü değildir" buyurarak Allah hakkında bu hususu açıklamıştır.

Sıfatı ispat etmek teşbih değildir; teşbih, Allah'ın sıfatının mahlûkun sıfatı gibi olduğunu söylemektir.

Selefin yolu, naslarda sabit olan göz sıfatına tahrifsiz, ta'tîlsiz, tekyîfsiz ve temsilsiz iman etmektir.

DERSİN ÖZÜ

**Allah'ın iki göz sıfatı naslarla sabittir.
Allah'a layık şekilde ispat edilir;
mahlûka benzetilmez ve keyfiyeti belirlenmez.**

إثبات السمع والبصر لله

ALLAH'IN İŞİTME VE GÖRME SIFATLARINI İSPAT ETMEK

Kur'an ve sahih sünnet, Allah'ın işiten ve gören olduğunu açıkça bildirir; bu iki sıfat Allah'a layık hakiki manalarıyla ispat edilir.

Allah'ın işitmesi bütün sesleri, görmesi ise bütün görülenleri kuşatır; hiçbir şey O'nun işitme ve görmesinin dışında kalmaz.

Mesela birbirinden farklı dillerde aynı anda dua eden milyonlarca kulun sesini Allah eksiksiz işitir ve onların hâllerini görür.

Allah'ın işitme ve görmesi mahlûkatın sınırlı işitme ve görmesine benzemez; keyfiyetleri hakkında konuşulmaz.

Selefin yolu, bu sıfatları tahrifsiz, ta'tîlsiz, tekyîfsiz ve temsilsiz olarak kabul etmektir.

DERSİN ÖZÜ

**Allah her şeyi işitir ve her şeyi görür.
İşitmesi ve görmesi kusursuzdur;
mahlûkatın sıfatlarına benzemez ve keyfiyeti bilinmez.**

ET-TEDMURIYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMIYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

30. KONU

إثبات العلم لله

ALLAH'IN İLİM SIFATINI İSPAT ETMEK

Allah'ın ilmi ezelî, eksiksiz ve her şeyi kuşatandır; hiçbir şey O'nun ilminden gizli kalmaz.

Allah geçmiş, hâli ve geleceği; meydana geleni ve gelmeyeceğini bilir. O'nun ilmi sonradan oluşmaz ve unutmaya veya bilgisizlikle nitelenmez.

Mesela toprağın altında kalan küçücük bir tohumun nerede olduğunu ve ne zaman filizleneceğini Allah eksiksiz bilir.

Mahlûkun bilgisi öğrenmeye ve sebeplere muhtaçken Allah'ın ilmi yaratılmışların sınırlı bilgisine benzemez.

Selefin yolu, naslarda sabit olan ilim sıfatını Allah'a layık mutlak bir kemal sıfatı olarak ispat etmektir.

DERSİN ÖZÜ

**Allah'ın ilmi her şeyi kuşatır.
O'nun bilgisi sonradan kazanılmaz, eksilmez
ve hiçbir şey O'nun ilminden gizli kalmaz.**

إثبات القدرة لله

ALLAH'IN KUDRET SIFATINI İSPAT ETMEK

Kur'an ve sahih sünnet, Allah'ın her şeye gücü yettiğini açıkça bildirir; bu sıfat Allah'a layık hakiki manasıyla ispat edilir.

Allah'ın kudreti tam, mutlak ve eksiksizdir; O, dilediğini yapmaya güç yetirir ve hiçbir şey O'nu âciz bırakamaz.

Göklerin ve yerin yaratılması, diriltme ve öldürme gibi bütün fiiller Allah'ın sonsuz kudretinin eserlerindendir.

Mesela çürüyüp toprağa karışmış bedenleri kıyamet günü yeniden diriltmek Allah için güç değildir.

Mahlûkun gücü sınırlı, sonradan verilmiş ve sebeplere bağlıdır; Allah'ın kudreti ise yaratılmışların kudretine benzemez.

Selefin yolu, naslarda sabit olan kudret sıfatını Allah'a layık hakiki ve kusursuz bir kemal sıfatı olarak ispat etmektir.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın kudreti tam ve eksiksizdir.

Hiçbir şey O'nu âciz bırakamaz;

O'nun kudreti mahlûkatın sınırlı kudretine benzemez.

إثبات الإرادة لله

ALLAH'IN İRADE SIFATINI İSPAT ETMEK

Kur'an ve sahih sünnet, Allah'ın irade sahibi olduğunu açıkça bildirir; bu sıfat Allah'a layık hakiki manasıyla ispat edilir.

Allah'ın iradesi hakiki ve kusursuz bir sıfattır; kâinatta meydana gelen hiçbir şey O'nun iradesinin dışında gerçekleşmez.

Allah dilediğini yaratır, dilediğini takdir eder ve bütün bunları ilmi, kudreti ve hikmetiyle gerçekleştirir.

Mesela bir insanın hangi zamanda ve hangi yerde dünyaya geleceğini Allah diler ve takdir eder; hiçbir mahlûk bunu belirleyemez.

Allah'ın iradesi mahlûkun iradesi gibi acizlik, tereddüt veya bilgisizlik taşımaz; O'nun dilemesi kemal ve hikmet üzeredir.

Selefin yolu, naslarda sabit olan irade sıfatını Allah'a layık hakiki bir sıfat olarak kabul etmektir.

DERSİN ÖZÜ

Allah dilediğini yapar ve hiçbir şey O'nun iradesinin dışında gerçekleşmez.

O'nun iradesi tam ilim, kudret ve hikmet üzeredir.

إثبات المحبة لله

ALLAH'IN SEVGİ SIFATINI İSPAT ETMEK

Kur'an ve sahih sünnet, Allah'ın sevme sahibi olduğunu açıkça bildirir; bu sıfat Allah'a layık hakiki manasıyla ispat edilir.

Allah'ın sevmesi, dilediği kullarını ve sevdiği amelleri kapsar; bu sevgi O'nun iradesine bağlı fiilî sıfatlarından ve O'nun kemaline layıktır.

Mesela Allah tövbe edenleri ve temizlenenleri sevdiğini bildirmiştir; kulun tövbesi Allah'ın sevdiği amellerdendir.

Allah'ın sevgisi mahlûkun sevgisine benzemez; onu yalnızca sevabın verilmesi veya irade gibi başka manalara indirgemek doğru değildir.

Selefin yolu, naslarda sabit olan muhabbet sıfatını tahrifsiz, ta'tilsiz, tekyîfsiz ve temsilsiz olarak kabul etmektir.

DERSİN ÖZÜ

Allah dilediği kullarını ve sevdiği amelleri gerçekten sever.
O'nun sevgisi kendisine layıktır;
mahlûkun sevgisine benzemez.

إثبات الرضا لله

ALLAH'IN RIZA SIFATINI İSPAT ETMEK

Kur'an ve sahih sünnet, Allah'ın razı olma sahibi olduğunu açıkça bildirir; bu sıfat Allah'a layık hakiki manasıyla ispat edilir.

Allah'ın razı olması, iman ve itaat ehlerinden razı olduğu gibi, hoşnut olmadığı kimselerden de razı olmaz; bu rıza O'nun iradesine bağlı fiilî sıfatlarındandır ve O'nun kemaline layıktır.

Mesela Allah, iman edip salih amel işleyen kullarından razı olduğunu bildirmişti; kulun itaati Allah'ın rızasına vesile olur.

Allah'ın rızası mahlûkun rızasına benzemez; bu sıfatın hakiki manası kabul edilir, fakat keyfiyeti belirlenmez.

Selefin yolu, naslarda sabit olan rıza sıfatını tahrifsiz, ta'tîlsiz, tekyîfsiz ve temsilsiz olarak kabul etmektir.

DERSİN ÖZÜ

**Allah iman ve itaat ehlerinden razı olur.
O'nun rızası hakiki ve kendisine layık bir sıfattır;
mahlûkun rızasına benzemez.**

إثبات الغضب لله

ALLAH'IN GAZAP SIFATINI İSPAT ETMEK

Kur'an ve sahih sünnet, Allah'ın gazap etme sahibi olduğunu açıkça bildirir; bu sıfat Allah'a layık hakiki manasıyla ispat edilir.

Allah'ın gazap etmesi, küfür, isyan ve kendisine karşı gelinen ameller sebebiyle olur; bu gazap O'nun iradesine bağlı fiilî sıfatlarındandır ve O'nun adalet ve hikmetine layıktır.

Mesela hakkı bildiği hâlde Allah'a isyan eden kimse, gazaba sebep olan bir amel işlemiş olur.

Allah'ın gazabı mahlûkun öfkesi gibi kontrolsüzlük, taşkınlık veya acizlik değildir; O'nun gazabı kemal ve adalet üzeredir.

Selefin yolu, naslarda sabit olan gazap sıfatını tahrifsiz, ta'tîlsiz, tekyîfsiz ve temsilsiz olarak kabul etmektir.

DERSİN ÖZÜ

**Allah gazap eder; fakat O'nun gazabı
mahlûkun öfkesine benzemez.**

**Allah'ın gazabı kendisine layık, adalet ve hikmet üzere
hakiki bir sıfattır.**

إثبات الكلام لله

ALLAH'IN KELÂM SIFATINI İSPAT ETMEK

Kur'an ve sahih sünnet, Allah'ın konuşma sahibi olduğunu açıkça bildirir; bu sıfat Allah'a layık hakiki manasıyla ispat edilir.

Allah'ın konuşması, O'nun zâtına ve iradesine bağlı bir kemal sıfatıdır; O dilediği zaman, dilediği şekilde konuşur ve O'nun kelâmı mahlûkun sözlerine benzemez.

Mesela Allah Mûsâ ile gerçekten konuşmuştur; Kur'an da Allah'ın konuştuğu, O'ndan gelen kelâmıdır.

Allah'ın kelâmını yalnızca yaratılmış bir mana veya başka bir varlıkta yaratılmış söz olarak açıklamak, nasların ortaya koyduğu hakiki kelâm sıfatını ortadan kaldırır.

Selefin yolu, Allah'ın kelâm sıfatını tahrifsiz, ta'tîlsiz, tekyîfsiz ve temsilsiz olarak ispat etmektir.

DERSİN ÖZÜ

**Allah gerçekten konuşur.
Kur'an Allah'ın kelâmıdır; mahlûk değildir.
Allah'ın konuşması kendisine layıktır ve
mahlûkun konuşmasına benzemez.**

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

37. KONU

القرآن كلام الله غير مخلوق

KUR'AN ALLAH'IN KELÂMIDIR, MAHLÛK DEĞİLDİR

Kur'an, Allah'ın hakiki kelâmıdır; O'ndan gelmiştir ve O'na döner. Kur'an'ın Allah'ın kelâmı olduğuna naslarda açıkça delalet edilmiştir.

Allah'ın kelâmı O'nun sıfatıdır; Allah'ın sıfatları ise yaratılmış değildir. Bu sebeple Kur'an'ın mahlûk olduğu söylenmez.

Mesela bir kimse Kur'an tilavet ettiğinde işittiğimiz okuyucunun sesi mahlûktur; fakat okunan Kur'an Allah'ın kelâmıdır.

Mushafın kâğıdı ve mürekkebi yaratılmıştır; fakat bunlarla yazılan ve okunan Allah'ın kelâmı mahlûk kabul edilmez.

Selefin yolu, Kur'an'ın Allah'ın kelâmı olduğuna ve mahlûk olmadığına açıkça iman etmektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, Kur'an'ın yaratılmış olduğunu söyleyen Cehmiyye ve Mu'tezile'nin görüşüne reddiyedir. Selef, Allah'ın kelâm sıfatını ve Kur'an'ın mahlûk olmadığını açıkça savunmuştur.

DERSİN ÖZÜ

Kur'an Allah'ın kelâmıdır, mahlûk değildir.
Okuyucunun sesi ve mushafın maddesi yaratılmıştır;
fakat okunan ve yazıyla gösterilen Kur'an Allah'ın kelâmıdır.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

38. KONU

إثبات علو الله

ALLAH'IN ULUVV SIFATINI İSPAT ETMEK

Kur'an ve sahih sünnet, Allah'ın zâtıyla mahlûkatının üzerinde olduğunu ve yüceliğini bildiren birçok nas ihtiva eder.

Allah'ın ulüvvü, O'nun kemaline layık hakiki bir sıfattır; Allah yaratılmışlara hulûl etmiş veya onlarla karışmış değildir.

Mesela kul dua ederken ellerini semaya kaldırır; bu, Allah'ın yüceliğini ve mahlûkatının üzerinde oluşunu bildiren naslarla uyumludur.

Allah'ın yukarıda oluşu mahlûkun bir mekânda kuşatılması gibi değildir; Allah hiçbir yaratılmışı benzemez ve hiçbir şey O'nu kuşatamaz.

Selefın yolu, naslarda sabit olan ulüvv sıfatını tahrifsiz, ta'tîlsiz, tekyîfsiz ve temsilsiz ispat etmektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, Allah'ın zâtıyla mahlûkatının üzerinde oluşunu inkâr eden veya nasları bu manadan uzaklaştıran görüşlere reddiyedir. Selef, ulüvv naslarını hakiki manalarıyla kabul etmiştir.

DERSİN ÖZÜ

Allah zâtıyla mahlûkatının üzerindedir.
O'nun ulüvvü kendisine layık hakiki bir kemal sıfatıdır;
yaratılmışların mekân ve sınırlarıyla kıyaslanmaz.

استواء الله على العرش

ALLAH'IN ARŞA İSTİVÂSİ

Kur'an'da Allah'ın Arş'a istivâ ettiği birçok yerde açıkça bildirilmiştir; bu sebeple istivâ, Allah'a layık hakiki manasıyla kabul edilir.

Selefin açıklamasında istivâ; yükselmek ve üzerine çıkmak manasında anlaşılmış, fakat bunun keyfiyeti hakkında konuşulmamıştır.

Mesela "Rahmân Arş'a istivâ etti" ayetini kabul ederiz; ancak "Nasıl istivâ etti?" diye bir şekil veya keyfiyet belirlemeyiz.

Allah'ın Arş'a istivâsı mahlûkun bir yere oturmasına veya yerleşmesine benzemez; Allah hiçbir yaratılmışı benzemez.

Selefin yolu, istivâyı tahrifsiz, ta'tîlsiz, tekyîfsiz ve temsilsiz olarak naslarda geldiği şekilde ispat etmektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, istivâyı inkâr eden veya onu yalnızca "hâkim olmak" şeklinde te'vil eden görüşlere reddiyedir. Selef istivâ lafzını kabul etmiş, keyfiyetini ise Allah'a havale etmiştir.

DERSİN ÖZÜ

Allah Arş'a, kendisine layık şekilde istivâ etmiştir.
İstivânın manası bilinir; keyfiyeti bilinmez ve mahlûkatın sıfatlarına benzetilmez.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

40. KONU

معية الله لخلقه

ALLAH'IN MAİYYETİ

Allah'ın kullarıyla beraber oluşu Kur'an ve sahih sünnetle sabittir; bu maiyyet, Allah'ın mahlûkatın içine karıştığı veya onlara hulûl ettiği anlamına gelmez.

Allah zâtıyla mahlûkatının üzerinde olduğu hâlde ilmi, işitmesi, görmesi, kudreti ve gözetmesiyle bütün kullarını kuşatır.

Mesela “O nerede olursanız sizinle beraberdir” ayeti, Allah'ın kullarının bütün hâllerini bildiğini ve gördüğünü gösterir; Allah'ın zâtının onların içinde olduğunu göstermez.

Naslarda ayrıca müminlere mahsus yardım, destek ve koruma manasında özel maiyyet de bildirilmiştir.

Selefin yolu, ulüvv ile maiyyet naslarını birlikte kabul etmek; birini ispat ederken diğerini inkâr etmemektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, maiyyet naslarından hareketle Allah'ın zâtının mahlûkatın içinde veya her yerde bulunduğunu söyleyen hulûl anlayışlarına reddiyedir. Allah'ın maiyyeti, O'nun ulüvvüne aykırı değildir.

DERSİN ÖZÜ

Allah zâtıyla mahlûkatının üzerindedir ve kullarıyla beraberliği haklıdır. O'nun maiyyeti ilim, kuşatma ve gözetmeyi; özel maiyyeti ise ayrıca yardım ve desteği ifade eder.

المعية العامة والمعية الخاصة

GENEL VE ÖZEL MAİYYET

Naslarda Allah'ın maiyyeti iki şekilde bildirilir: genel maiyyet ve özel maiyyet. Her ikisi de Allah'ın ulüvvüyle birlikte kabul edilir.

Genel maiyyet, Allah'ın bütün mahlûkatı ilmi, işitmesi, görmesi ve kuşatmasıyla bilmesidir; hiçbir hâl O'na gizli kalmaz.

Mesela gizlice konuşan kimselerin sözlerini Allah bilir; nerede bulunurlarsa bulunsunlar onların hâllerinden haberdardır.

Özel maiyyet ise Allah'ın müminlere, peygamberlere ve takvâ sahiplerine yardım, destek, koruma ve tevfikinin beraberliğidir.

Selefin yolu, maiyyet naslarını hakiki olarak kabul etmek; fakat bunlardan Allah'ın zâtının mahlûkatın içinde bulunduğu sonucunu çıkarmamaktır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu ayrım, maiyyeti hulûl ve zâtî karışma şeklinde anlayan görüşlere reddiyedir. Allah'ın kullarıyla maiyyeti, O'nun mahlûkatının üzerinde oluşuyla çelişmez.

DERSİN ÖZÜ

Genel maiyyet bütün mahlûkatı ilim ve kuşatmayı; özel maiyyet ise müminlere yardım, koruma ve desteği ifade eder. Allah zâtıyla mahlûkatının üzerindedir.

قرب الله من عباده ALLAH'IN KULLARINA YAKINLIĞI

Kur'an ve sahih sünnette Allah'ın kullarına yakın olduğu bildirilmiştir; bu yakınlık Allah'ın ulüvvüyle çelişmez ve O'na layık şekilde anlaşılır.

Allah kullarının duasını işitir, hâllerini bilir ve kendisine yönelenlere rahmeti, icabeti ve yardımıyla yakın olur.

Mesela kul yalnız başına dua ettiğinde sesini hiç kimse duymasa bile Allah onu işitir, bilir ve dilerse duasına icabet eder.

Allah'ın yakınlığı, O'nun zâtının mahlûkatın içine girmesi veya onlarla karışması anlamına gelmez; Allah zâtıyla mahlûkatının üzerindedir.

Selefin yolu, yakınlık ve ulüvv naslarının tamamını kabul etmek ve birini diğerini iptal edecek şekilde yorumlamamaktır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, Allah'ın yakınlığını hulûl veya zâtî karışma şeklinde anlayan görüşlere reddiyedir. Allah'ın kullarına yakınlığı, O'nun mahlûkatının üzerinde oluşuna aykırı değildir.

DERSİN ÖZÜ

Allah kullarına yakındır; dualarını işitir, hâllerini bilir ve kendisine yönelenlere icabet eder.
Bu yakınlık O'nun ulüvvüyle çelişmez.

ET-TEDMURIYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

43. KONU

نزول الله إلى السماء الدنيا ALLAH'IN DÜNYA SEMASINA NÜZÛLÜ

Sahih sünnette Allah'ın gecenin son üçte biri kaldığında dünya semasına nüzûl ettiği açıkça haber verilmiştir; bu sıfat naslarda geldiği şekilde kabul edilir.

Nüzûl, Allah'ın iradesine bağlı hakiki bir fiilî sıfattır; fakat nasıl gerçekleştiği bilinmez ve mahlûkatın inişine benzetilmez.

Mesela gece namazına kalkıp dua eden kul, bu vakitte Rabbine yönelir; hadiste Allah'ın “Bana dua eden yok mu, ona icabet edeyim?” buyurduğu bildirilmiştir.

Allah'ın nüzûlünü kabul etmek O'nun ulüvvünü ortadan kaldırmaz; Allah'ın sıfatları hakkında mahlûkata ait ölçülerle keyfiyet belirlenmez.

Selefin yolu, nüzûl hadislerini tahrifsiz, ta'tilsiz, tekyîfsiz ve temsilsiz olarak kabul etmektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, nüzûlü yalnızca rahmetin veya emrin inmesi şeklinde te'vil ederek Allah'ın nüzûl sıfatını nefyeden görüşlere reddiyedir.

Nas, nüzûlü Allah'a nispet ederek haber vermiştir.

DERSİN ÖZÜ

Allah gecenin son üçte birinde dünya semasına kendisine layık şekilde nüzûl eder. Nüzûl haktır; keyfiyeti bilinmez ve mahlûkatın inişine benzemez.

رؤية المؤمنين لربهم يوم القيامة MÜMİNLERİN KIYAMET GÜNÜ RABLERİNİ GÖRMESİ

Kur'an ve sahih sünnet, müminlerin âhirette Allah'ı gerçekten göreceklerini bildirir; bu, cennet ehline verilen en büyük nimetlerdendir.

Allah'ın görülmesi haktır; fakat bu görmenin nasıl gerçekleşeceği bilinmez. Allah'ın görülmesi, O'nun mahlûkata benzediği anlamına gelmez.

Mesela Nebî ﷺ, dolunayı görmede insanların birbirine engel olmadığı gibi müminlerin de Rablerini göreceklerini bildirmiştir.

Dünyada gözlerin Allah'ı görememesi, âhirette de görülemeyeceği anlamına gelmez; âhiretin şartları dünyanın şartlarından farklıdır.

Selefin yolu, ru'yet naslarını tahrifsiz ve ta'tilsiz kabul ederek müminlerin kıyamet günü Rablerini göreceğine iman etmektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, Allah'ın âhirette görülmesini inkâr eden Cehmiyye ve Mu'tezile gibi fırkaların görüşlerine reddiyedir. Selef, ru'yeti Kur'an ve sahih sünnetle sabit bir hakikat olarak kabul etmiştir.

DERSİN ÖZÜ

Müminler kıyamet günü Rablerini gerçekten görecektir.

Görmenin keyfiyeti bilinmez;
Allah hiçbir mahlûka benzemez.

الجمع بين الإثبات والتنزيه İSPAT İLE TENZİHİ BİRLİKTE KABUL ETMEK

Ehl-i sünnetin sıfatlar konusundaki yolu, Allah'ın kendisi için ispat ettiği sıfatları kabul etmek ve aynı zamanda O'nu mahlûkata benzemekten tenzih etmektir.

Yalnız tenzihi öne çıkararak sıfatları inkâr etmek doğru olmadığı gibi, sıfatları ispat ederken Allah'ı mahlûkata benzetmek de doğru değildir.

Mesela Allah'ın işittiğini kabul ederiz; fakat O'nun işitmesini insanın kulağa ve sese muhtaç sınırlı işitmesine benzetmeyiz.

“Onun benzeri hiçbir şey yoktur” ifadesi tenzihi, “O işitendir, görendir” ifadesi ise ispatı ortaya koyar; iki esas aynı ayette birlikte yer alır.

Selefin yolu, sıfatlarda ispat ile tenzihi birlikte korumak, keyfiyet belirlemekten ve nasları değiştirmekten uzak durmaktır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, bir tarafta Allah'ın sıfatlarını nefyeden ta'tîl anlayışına, diğer tarafta ise Allah'ın sıfatlarını mahlûkatın sıfatlarına benzeten temsil ve teşbih anlayışına reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın naslarla sabit sıfatları ispat edilir ve O, mahlûkata benzemekten tenzih edilir. Doğru yol ne ta'tîl ne teşbihtir; ispat ve tenzihi birlikte kabul etmektir.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN – ŞERH VE ÖZET

46. KONU

القول في بعض الصفات كالقول في بعض

BAZI SIFATLAR HAKKINDAKİ HÜKÜM DİĞERLERİ HAKKINDAKİ HÜKÜM GİBİDİR

Allah için nasla sabit olan bazı sıfatları kabul eden kimsenin, aynı usulle sabit olan diğer sıfatları da kabul etmesi gerekir. Sıfatlar arasında delilsiz ayırım yapılmaz.

Bir sıfatı hakiki manasıyla ispat etmek teşbihi gerektirmiyorsa, aynı esas diğer sıfatlar için de geçerlidir.

Mesela Allah'ın ilim ve kudret sıfatlarını mahlûkata benzetmeden kabul eden kimse, sevgi ve rıza sıfatlarını da aynı şekilde kabul edebilir.

Bazı sıfatları ispat edip diğerlerini “teşbih doğurur” gerekçesiyle te'vil etmek veya nefyetmek, aynı ölçüyü bütün sıfatlara uygulamamak anlamına gelir.

Selefin yolu, naslarla sabit sıfatların tamamını tek ve tutarlı bir usulle; tahrifsiz, ta'tîlsiz, tekyîfsiz ve temsilsiz kabul etmektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, Allah'ın bazı sıfatlarını kabul edip aynı delil ve usulle sabit diğer sıfatlarını te'vil veya nefyeden görüşlere reddiyedir. Bir sıfat için geçerli olan sahih ispat ölçüsü diğer sıfatlarda da korunur.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın sıfatları arasında delilsiz ayırım yapılmaz. Bazısını mahlûka benzetmeden ispat etmek mümkünse diğerleri de aynı esasla ispat edilir; bütün sıfatlarda ölçü birdir.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN – ŞERH VE ÖZET

47. KONU

الإيمان بمعاني الصفات SIFATLARIN MANALARINA İMAN ETMEK

Allah'ın isim ve sıfatları yalnızca lafız olarak kabul edilmez; Kur'an ve sünnette bildirilen bu sıfatların hakiki manalarına da iman edilir. Ancak onların keyfiyeti bilinmez.

Selefin yolu, sıfatın manasını anlamak, fakat “nasıl?” sorusuna cevap vermemektir. Çünkü mana bilinir; keyfiyet ise Allah'ın ilmindedir.

Mesela “Allah işitir” denildiğinde işitmenin ne anlama geldiğini biliriz; fakat Allah'ın nasıl işittiğini bilmeyiz ve O'nun işitmesini mahlûkun işitmesine benzetmeyiz.

Bu sebeple sıfatların manasını tamamen bilinmez kabul etmek doğru değildir. Bilinmeyen şey sıfatın manası değil, keyfiyetidir.

Selefin yolu, nasların gösterdiği manaları tahrifsiz ve ta'tîlsiz kabul etmek, keyfiyet belirlemekten ve mahlûkata benzetmekten kaçınmaktır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, Allah'ın sıfatlarına ait lafızları kabul ettiği hâlde “Bunların hiçbir manasını bilmiyoruz” diyerek manalarını bütünüyle meçhul sayan anlayışa reddiyedir. Selef manayı bilir, keyfiyeti Allah'a havale eder.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın sıfatlarının manaları bilinir ve onlara iman edilir;
keyfiyetleri ise bilinmez. Mana ispat edilir,
keyfiyet Allah'a bırakılır.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN – ŞERH VE ÖZET

48. KONU

حمل نصوص الصفات على ظاهرها

SIFAT NASLARINDA ZÂHİR MANANIN ESAS ALINMASI

Allah'ın isim ve sıfatları hakkında gelen naslar, Arap dilinin gösterdiği açık ve sahih manaları üzere anlaşılır. Delil olmadan bu manalardan başka anlamlara çevrilmez.

Buradaki “zâhir”, mahlûkata benzetmek demek değildir. Çünkü Allah'a nispet edilen sıfat, Allah'ın şanına layık olan hakiki manayı ifade eder.

Mesela “Allah işitir” nassının zâhiri, Allah için gerçek bir işitme sıfatının bulunmasıdır; insanın işitmesi gibi olduğu anlamına gelmez.

Sıfat nassını sırf teşbih endişesiyle hakiki manasından uzaklaştırmak doğru değildir. Teşbih reddedilir; nassın gösterdiği sıfat reddedilmez.

Selefin yolu, vahyin lafızlarını ve gösterdikleri manaları kabul etmek; keyfiyet belirlemeden ve mahlûkata benzetmeden Allah'a layık şekilde ispat etmektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, sıfat naslarının zâhirini teşbih sayarak onları delilsiz biçimde başka manalara çeviren yaklaşımlara reddiyedir. Doğru zâhir, Allah'a layık olan manadır; mahlûka benzetmek değildir.

DERSİN ÖZÜ

Sıfat nasları, dilin ve vahyin gösterdiği zâhir manaları üzere kabul edilir. Zâhir manayı ispat etmek teşbih değildir; keyfiyet bilinmez ve Allah mahlûkata benzetilmez.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN – ŞERH VE ÖZET

49. KONU

الفرق بين المعنى والكيفية ZÂHİR MANA İLE KEYFİYETİ BİRBİRİNDEN AYIRMAK

Allah'ın sıfatları konusunda sıfatın **manasını** bilmek ile **keyfiyetini** bilmek aynı şey değildir. Nasların gösterdiği mana anlaşılır; fakat sıfatın nasıl olduğu bilinmez.

Bir sıfatın manasını kabul etmek, onun **keyfiyetini** bildiğimiz anlamına gelmez. Çünkü **keyfiyet**, sıfat sahibinin hakikatine uygun olur ve Allah'ın zâtının keyfiyeti bize kapalıdır.

Mesela istivânın manası **bilinir**; fakat Allah'ın Arş'a nasıl istivâ ettiği **bilinmez**. Bu sebeple manayı kabul eder, “nasıl?” sorusuna cevap vermeyiz.

Keyfiyeti bilmediğimiz gerekçesiyle manayı reddetmek veya başka bir manaya çevirmek doğru olmadığı gibi, keyfiyet tasvir etmeye çalışmak da doğru değildir.

Selefin yolu; **manayı ispat etmek, keyfiyeti Allah'a bırakmak**, sıfatı mahlûkun sıfatına benzetmemektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, “Keyfiyetini bilmiyorsak manasını da bilemeyiz” diyen anlayışa ve bunun karşısında Allah'ın sıfatlarına bir keyfiyet belirlemeye çalışan yaklaşıma reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

**Sıfatların manaları bilinir, keyfiyetleri bilinmez.
Manayı anlamak keyfiyeti bilmek değildir;
manayı ispat eder, keyfiyeti Allah'a bırakırız.**

UBEYDULLAH ARSLAN
İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

50. KONU

تحريم القول على الله بلا علم ALLAH HAKKINDA BİLGİSİZCE KONUŞMANIN YASAKLIĞI

Allah'ın zâtı, isimleri, sıfatları ve fiilleri hakkında konuşmanın ölçüsü **vahiydir**. Kur'an ve sahih sünnetin bildirmediği bir şeyi Allah'a nispet etmek doğru değildir.

Allah hakkında bilgisizce konuşmak; O'na **delilsiz bir isim**, sıfat veya mana nispet etmeyi yahut sabit olan bir sıfatı delilsiz şekilde reddetmeyi kapsar.

Mesela bir kimsenin hiçbir nas bulunmadan “Allah'ın şu sıfatı vardır” demesi de, nasla sabit bir sıfat için “Allah hakkında böyle denilemez” demesi de delil gerektirir.

Akıl, Allah'ın bildirdiklerini anlamada kullanılır; fakat vahyin önüne geçirilerek gayb hakkında bağımsız hüküm koyamaz.

Selefin yolu, Allah hakkında nasların sınırında durmak; delille sabit olanı ispat etmek, delilsiz iddialardan kaçınmaktır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, Allah'ın isim ve sıfatları hakkında vahye dayanmadan hüküm veren, kendi aklî tasavvurunu Allah hakkında ölçü hâline getiren yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Allah hakkında konuşmanın kaynağı vahiydir. Delille sabit olan kabul edilir; Allah'a delilsiz bir isim, sıfat veya mana nispet edilmez ve sabit olan da delilsiz reddedilmez.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

51. KONU

وصف الله بما وصف به نفسه

ALLAH'I KENDİSİNİ VASFETTİĞİ ŞEKİLDE VASFETMEK

Allah'ı tanımanın en güvenilir yolu, O'nun kendisi hakkında bildirdiği isim ve sıfatları esas almaktır. Çünkü Allah'ı Allah'tan daha iyi bilen hiç kimse yoktur.

Kur'an'da Allah kendisini hangi sıfatlarla vafsetmişse bunlar O'na layık hakiki manalarıyla kabul edilir; artırılmaz, eksiltilmez ve değiştirilmez.

Mesela Allah kendisini “Semî‘ — işiten” ve “Basîr — gören” olarak bildirmiştir. Biz de bu sıfatları ispat eder; fakat işitmesini ve görmesini mahlûkatın sıfatlarına benzetmeyiz.

Allah hakkında vahyin sustuğu yerde kesin bir sıfat belirlemek yerine nasların sınırında durulur. Böylece hem ta'tilden hem de Allah hakkında bilgisizce konuşmaktan korunulur.

Selefin yolu, Allah'ı kendisini vafsettiği şekilde vafsetmek, nasları tahrif etmemek ve sıfatların keyfiyetini belirlememektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, Allah'ı vahiy yerine insanın kendi tasavvuru, felsefî ön kabulleri veya delilsiz ifadeleriyle vafsetmeye çalışan yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Allah, kendisini nasıl vafsetmişse öyle tanınır ve vafsedilir.

Nasla sabit sıfatlar Allah'a layık şekilde kabul edilir; onlara ekleme, çıkarma, tahrif ve keyfiyet belirleme yapılmaz.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN – ŞERH VE ÖZET

52. KONU

قبول خبر الرسول عن الله RESÛL'ÜN ALLAH HAKKINDAKİ HABERİNİ KABUL ETMEK

Allah'ı en iyi bilen ve ümmete O'nu en doğru tanıtan insan Resûlullah ﷺ'dir. Bu sebeple onun Allah hakkında sahih olarak bildirdiği haberler tasdik edilir.

Sahihi sünnette Allah'ın isimleri, sıfatları ve fiilleri hakkında gelen haberler, Kur'an'da bildirilen esaslar gibi vahye dayanır ve kabul edilmesi gerekir.

Mesela Resûlullah ﷺ Allah'ın gecenin son üçte birinde dünya semasına nüzûl ettiğini haber vermiştir. Bu haber sahih olduğu için kabul edilir; nüzûlün keyfiyeti belirlenmez.

Sahihi bir hadisi sırf insan aklına veya önceden benimsenmiş bir düşünceye uymadığı gerekçesiyle reddetmek doğru değildir. Sahih sünnet ile Kur'an gerçekte birbirine aykırı olmaz.

Selefin yolu, Resûlullah'ın ﷺ Allah hakkında sahih olarak verdiği haberleri tasdik etmek; tahrif, ta'tîl, tekyîf ve temsilden kaçınmaktır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, Allah'ın sıfatları konusunda Kur'an'ı kabul edip sahihi sünnetin verdiği haberleri geçersiz sayan veya aklî gerekçelerle reddeden yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Resûlullah'ın ﷺ Allah hakkında sahih olarak bildirdiği haberler kabul edilir. Sahih sünnet vahye dayanır; haber tasdik edilir, keyfiyet belirlenmez ve Allah mahlûkata benzetilmez.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN – ŞERH VE ÖZET

53. KONU

عدم تعارض العقل الصريح والنقل الصحيح SAHİH NAKİL İLE SAĞLAM AKİL ÇELİŞMEZ

Allah'tan ve Resûlü'nden ﷺ sahih olarak gelen vahiy ile sağlam ve açık akıl arasında gerçek bir çelişki bulunmaz. Çünkü vahyin sahibi de akli yaratan da Allah'tır.

Bir nas ile akıl arasında çelişki varmış gibi görünüyorsa problem ya **naklin sahih anlaşılmamasından** ya da akıl diye ileri sürülen öncülün hatalı olmasından kaynaklanır.

Mesela Allah'ın sıfatlarını ispat eden sahih bir nassı “akla aykırı” diyerek reddetmek yerine, önce aklın hangi varsayımla bunu imkânsız gördüğü araştırılır.

Sağlam akıl, Allah'ın kemal sıfatlarına sahip olmasını imkânsız görmez. Aksine **yaratıcı olan** Allah'ın mutlak kemale daha layık olduğunu kabul eder.

Selefin yolu, sahih nakli ve sağlam akli karşı karşıya getirmemek; vahyi esas alarak akli doğru yerde kullanmaktır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, aklî kabul ve felsefî öncülleri kesin ölçü sayıp sahih nasları bunlara aykırı gördüğünde reddeden veya te'vil eden yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Sahih vahiy ile sağlam akıl gerçekte çelişmez.
Çelişki görünüyorsa ya nas yanlış anlaşılmıştır ya da aklî öncül hatalıdır;
vahiy esas, sağlam akıl ise onu anlamada bir vasıta.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

54. KONU

عدم رد النقل الصحيح بالعقل الفاسد SAHİH NAKLİ BOZUK AKLA FEDA ETMEMEK

Kur'an ve sahih sünnetle sabit olan bir haber, insanın oluşturduğu aklı ölçülere uymadığı gerekçesiyle reddedilmez. Vahyin doğruluğu, değişken insan düşüncelerine bağlı değildir.

Akıl değerlidir; fakat yanılabilir. Yanlış öncüller, felsefî kabuller veya eksik bilgi üzerine kurulan bir düşünce sahih vahyin önüne geçirilemez.

Mesela Allah'ın Arş'a istivâsını bildiren açık nasları, “aklım bunu kabul etmiyor” diyerek reddetmek yerine, aklın neden bunu imkânsız gördüğü sorgulanmalıdır.

Bir nas sahih ve delâleti açık ise yapılması gereken onu reddetmek değil, Allah'a layık şekilde anlamaktır. Teşbih reddedilir; fakat teşbih korkusuyla nas reddedilmez.

Selefin yolu, akli vahyin rakibi hâline getirmemek; sağlam akli vahyi anlamada kullanmak ve sahih nakle teslim olmaktır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, kendi aklı veya felsefî ölçülerini kesin kabul edip bunlara uymadığını düşündüğü sahih nasları reddeden ya da zorunlu olarak te'vil eden yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

**Sahih nakil, bozuk aklı öncüllere feda edilmez.
Akıl vahyin rakibi değil, onu anlamanın aracıdır;
sahih nas kabul edilir ve Allah'a layık şekilde anlaşılır.**

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğumuz için teşekkür ederim.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

55. KONU

امتناع القياس في صفات الله

ALLAH'IN SIFATLARINI MAHLÛKATA KIYAS ETMEMEK

Allah'ın zâtı ve sıfatları mahlûkatın zât ve sıfatlarına kıyas edilemez. Çünkü Allah'ın benzeri ve dengi yoktur; yaratıcı ile yaratılmış aynı ölçüye tâbi tutulamaz.

İki varlığın aynı sıfat ismini taşıması, o sıfatların hakikat ve keyfiyet bakımından aynı olmasını gerektirmez. Her sıfat, sahibine uygun şekilde bulunur.

Mesela Allah da işitir, insan da işitir; fakat bundan Allah'ın işitmesinin insanın işitmesi gibi olduğu sonucu çıkmaz. Allah'ın işitmesi O'na layık, eksiksiz ve mükemmeldir.

Bu sebeple “İnsanda bu sıfat böyleyse Allah'ta da böyle olmalıdır” şeklindeki bir kıyas geçersizdir. Allah hakkında mahlûkun özellikleri ölçü alınamaz.

Selefin yolu, nasla sabit sıfatları kabul etmek; fakat yaratılmışların sıfatlarını Allah'ın sıfatlarının keyfiyetini belirlemede ölçü yapmamaktır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, Allah'ın sıfatlarını mahlûkun sıfatlarına kıyas ederek teşbihe düşenlere ve böyle bir benzerlik zorunluymuş gibi düşünüp sıfatları nefyedenlere reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın sıfatları mahlûkatın sıfatlarına kıyas edilmez. İsim ve mana bakımından ortaklık, hakikat ve keyfiyette benzerliği gerektirmez; Allah'ın sıfatları O'na layıktır.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğumuz için teşekkür ederim.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

56. KONU

لله المثل الأعلى

ALLAH İÇİN EN YÜCE MİSALİN BULUNMASI

Allah Teâlâ için en yüce ve en mükemmel vasıflar vardır. Mahlûkatta bulunan hiçbir kemal, Allah'ın kemaliyle denk veya ona benzer değildir.

Kur'an'daki “En yüce misal Allah'ındır” ifadesi, Allah'ın her türlü noksanlıktan münezze ve bütün mutlak kemal sıfatlarına en layık olduğunu bildirir.

Mesela ilim bir kemaldır. Mahlûkun sınırlı ve sonradan kazanılmış ilmi varsa, her şeyi eksiksiz bilen Allah mutlak ve kusursuz ilme çok daha layıktır.

Ancak bu kaideyle Allah'a her insanın “kemal” gördüğü şey nispet edilmez. Ölçü, vahyin bildirdiği ve Allah hakkında gerçek kemal ifade eden vasıflardır.

Selefin yolu, Allah için sabit olan kemal sıfatlarını en mükemmel şekilde ispat etmek, her türlü eksiklikten O'nu tenzih etmektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, Allah'ı kemal sıfatlarından soyutlayan veya mahlûkun sınırlı özelliklerini Allah'ın kemaline ölçü yapan yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

En yüce misal Allah'ındır. O, bütün gerçek kemal sıfatlarına en mükemmel şekilde sahiptir ve her türlü noksanlıktan münezzehtir.

UBEYDULLAH ARSLAN
İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

57. KONU

ثبوت صفات الكمال لله من باب أولى

KEMAL SIFATLARININ ALLAH İÇİN ÖNCELİKLE SABİT OLMASI

Herhangi bir sıfat hiçbir eksiklik içermeyen gerçek bir kemal ise, Allah Teâlâ bu kemale yaratılmışlardan çok daha layıktır.

Çünkü mahlûkta bulunan her gerçek kemalin yaratıcısı Allah'tır. Kemali yaratanın mutlak kemalden yoksun olması düşünülemez.

Mesela ilim, kudret ve hayat kemal sıfatlarıdır. İnsanda bunlar sınırlı ve eksik olduğu hâlde Allah'ın ilmi, kudreti ve hayatı eksiksiz ve mükemmeldir.

Ancak mahlûkun sahip olduğu her özellik "kemal" sayılmaz.

Yeme, uyuma veya yorulma gibi özellikler ihtiyaç ve eksiklik ifade ettiği için Allah'a nispet edilmez.

Selefin yolu, vahyin ve sahih aklın gerçek kemal olduğunu gösterdiği sıfatları Allah'a en mükemmel şekilde nispet etmek ve O'nu bütün noksanlıklardan tenzih etmektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, Allah'ı kemal sıfatlarından soyutlayan ve sıfatları nefyetmeyi tenzih zanneden yaklaşımlara reddiyedir. Gerçek tenzih, Allah'ı kemalden değil, noksanlıktan tenzih etmektir.

DERSİN ÖZÜ

Eksiklik içermeyen her gerçek kemale Allah en layıktır. O'nun kemali mutlak ve kusursuzdur; ihtiyaç ve noksanlık ifade eden hiçbir özellik Allah'a nispet edilmez.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

58. KONU

تنزيه الله عن صفات النقص

EKSİKLİK BİLDİREN SIFATLARI ALLAH'TAN NEFYETMEK

Allah Teâlâ her türlü eksiklik, kusur ve ihtiyaçtan münezzehtir. Kur'an ve sünnette Allah'tan nefyedilen vasıflar, O'nun mutlak kemalini gösterir.

Uyku, unutma, acizlik, zulüm ve ölüm gibi vasıflar noksanlık ifade ettikleri için Allah hakkında mümkün değildir ve O'ndan nefyedilir.

Mesela “O’nu ne uyuklama ne de uyku tutar” ayeti, Allah’tan uyku eksikliğini nefyederken aynı zamanda O’nun kusursuz hayat ve kâyûmiyetini gösterir.

Bir eksikliği Allah’tan nefyetmenin amacı yalnızca “bu sıfat yoktur” demek değildir; bununla birlikte o eksikliğin zıddı olan kemalin Allah için en mükemmel şekilde sabit olduğu anlaşılır.

Selefin yolu, Allah’ın kendisinden nefyettiği bütün noksanlıkları reddetmek ve bunların karşısındaki kemal sıfatlarını O’na layık şekilde ispat etmektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, Allah’ı noksan sıfatlarla vasfedenlere ve tenzihi yalnızca sıfatları reddetmekten ibaret gören yaklaşımlara reddiyedir. Tenzih, Allah’ın kemalini ortadan kaldırmak değil, noksanlığı O’ndan uzak tutmaktır.

DERSİN ÖZÜ

Allah her türlü noksanlıktan münezzehtir. O’ndan nefyedilen her eksiklik, aynı zamanda onun zıddı olan mükemmel kemalin Allah için sabit olduğunu gösterir.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

59. KONU

النفي المتضمن لإثبات كمال الضد

ALLAH'TAN NEFYEDİLEN HER EKSİKLİĞİN KARŞISINDA KEMAL BULUNMASI

Kur'an ve sünnette Allah'tan nefyedilen eksiklikler, yalnızca bir olumsuzlama değildir. Her nefiy, o eksikliğin zıddı olan kemalin Allah için en mükemmel şekilde sabit olduğunu da gösterir.

Çünkü sırf bir sıfatın bulunmaması tek başına övgü ve kemal ifade etmez. Nefyin övgü olması, karşısında mükemmel bir kemalin bulunmasıyla gerçekleşir.

Mesela “Rabbin unutmaz” buyruğu yalnızca unutmayı Allah'tan nefyetmez; aynı zamanda O'nun hiçbir şeyi kaçırmayan eksiksiz ilmini de ispat eder.

Aynı şekilde Allah'tan zulmün nefyedilmesi O'nun kusursuz adaletini, acizliğin nefyedilmesi ise tam ve mutlak kudretini gösterir.

Selefin yolu, naslardaki nefyi kabul ederken onun içerdiği karşıt kemal manasını da ispat etmektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, Allah'ı yalnızca olumsuz ifadelerle tanımlayıp nefyi başlı başına kemal zanneden yaklaşımlara reddiyedir. Şer'î nefiy, Allah'ın kemalini ortaya koyan bir nefiydir.

DERSİN ÖZÜ

Allah'tan nefyedilen her noksanlık, onun zıddı olan kemalin Allah için en mükemmel şekilde sabit olduğunu gösterir: unutmanın nefyi tam ilmi, zulmün nefyi kusursuz adaleti, acizliğin nefyi mutlak kudreti gösterir.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

60. KONU

النفي المحض ليس كمالا

SALT NEFYİN TEK BAŞINA KEMAL OLMAMASI

Allah hakkında yalnızca “şu değildir, bu değildir” şeklinde olumsuz ifadeler kullanmak tek başına kemal ifade etmez. Çünkü sırf yokluk, övgü sebebi değildir.

Kur'an'ın Allah hakkındaki nefiyleri, mutlaka bir kemal manasını içerir. Allah'tan bir noksanlık nefyedilirken onun karşısındaki mükemmel sıfat ispat edilmiş olur.

Mesela “Allah'a hiçbir şey ağır gelmez” demek yalnızca acizliği reddetmez; aynı zamanda Allah'ın tam ve kusursuz kudretini gösterir.

Bu sebeple Allah'ı tanımanın yolu yalnızca noksanlıkları sıralamak değildir. Kemal sıfatları ispat edilir, noksanlıklar ise O'ndan nefyedilir.

Selefin yolu, ispat ile tenzihi birlikte korumak; Allah'ı sıfatlardan soyutlayan salt nefiy anlayışından uzak durmaktır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, Allah'ı tanımlarken yalnızca “cisim değildir, şöyle değildir, böyle değildir” şeklindeki olumsuzlamaları yeterli görüp kemal sıfatlarını ispat etmeyen yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Salt nefiy kemal değildir. Şer'î nefiy, bir noksanlığı Allah'tan uzaklaştırırken onun zıddı olan mükemmel kemali ispat eder; doğru yol nefiy ile ispatı birlikte korumaktır.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

61. KONU

التقصيل في الإثبات والإجمال في النفي İSPATIN AYRINTILI, NEFYİN GENELLİKLE İCMALİ OLMASI

Kur'an'ın Allah'ı tanıtmaya üslubunda kemal sıfatlarının ispatı geniş ve ayrıntılıdır. Allah'ın ilmi, kudreti, hayatı, işitmesi, görmesi, rahmeti ve diğer kemal sıfatları açıkça bildirilir.

Noksanlıkların nefyi ise çoğunlukla kısa ve genel ifadelerle gelir: Allah'ın benzeri, dengi ve ortağı olmadığı bildirilerek birçok eksiklik birden reddedilir.

Mesela “O’nun benzeri hiçbir şey yoktur” ifadesi genel bir tenzihtir; hemen ardından “O işitendir, görendir” denilerek iki kemal sıfatı açıkça ispat edilir.

Bunun hikmeti, Allah'ı yalnızca ne olmadığıyla değil, sahip olduğu mükemmel sıfatlarla tanımaktır. Çünkü ayrıntılı ispat marifetullahı artırır.

Selefin yolu, vahyin bu dengesini korumak; ispatta nasların bildirdiği kemal sıfatlarını kabul etmek, nefiyde ise Allah'ı bütün noksanlıklardan tenzih etmektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, Allah hakkında uzun uzun olumsuzlamalar yapıp naslarda bildirilen kemal sıfatlarını ispat etmeyi geri plana atan yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Vahiyde Allah'ın kemal sıfatları ayrıntılı biçimde ispat edilir; noksanlıklar ise çoğunlukla genel olarak nefyedilir. Allah yalnızca ne olmadığıyla değil, mükemmel sıfatlarıyla tanınır.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

أَسْمَاءُ اللَّهِ تَوْقِيفِيَّةٌ ALLAH'IN İSİMLERİNİN TEVKİFÎ OLMASI

Allah'ın isimleri tevkîfidir; yani Allah'a ancak Kur'an'da veya sahih sünnette sabit olan isimler nispet edilir. İnsan kendi görüşüyle Allah için yeni bir isim belirleyemez.

Çünkü Allah'ın isimleri gayb alanına aittir. Allah'ı en iyi bilen Allah'ın kendisi ve O'nun bildirmesiyle Resûlü ﷺ'dir.

Mesela Kur'an ve sünnette “er-Rahmân, el-Alîm, es-Semî” isimleri sabittir; bu yüzden Allah bu isimlerle isimlendirilir. Fakat nas bulunmayan bir kelime sırf güzel görüldüğü için Allah'ın ismi yapılamaz.

Bir kelimenin manasının Allah hakkında doğru olması, onun mutlaka Allah'ın özel isimlerinden biri olduğu anlamına gelmez. İsimlendirme için ayrıca şer'î delil gerekir.

Selefın yolu, Allah'ın isimlerinde vahyin sınırında durmak; sabit olanı kabul etmek, delilsiz isimlendirmeden kaçınmaktır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, akıl, felsefe veya kişisel beğeni yoluyla Allah için naslarda bulunmayan isimler türeten yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın isimleri tevkîfidir. O'na yalnızca Kur'an ve sahih sünnetle sabit olan isimler nispet edilir; güzel bir mana taşıması tek başına bir kelimeyi Allah'ın ismi yapmaz.

63. KONU

صفات الله توقيفية

ALLAH'IN SIFATLARININ TEVKİFÎ OLMASI

Allah'ın sıfatları konusunda temel ölçü Kur'an ve sahih sünnettir. Allah için bir sıfat ispat etmek veya O'ndan bir sıfatı nefyetmek vahyin deliline dayanmalıdır.

Çünkü Allah'ın zâtının ve sıfatlarının hakikati gayb alanındadır. İnsan akli tek başına Allah için yeni bir sıfat belirleyemez.

Mesela Allah için ilim, kudret, işitme ve görme sıfatlarını ispat ederiz; çünkü bunlar naslarla sabittir. Fakat nas bulunmadan kendi düşüncemizle Allah'a yeni bir sıfat nispet etmeyiz.

Bir sıfatın Allah hakkında güzel veya uygun görülmesi, onu tek başına şer'î bir sıfat hâline getirmez. Sıfatlar bahsinde vahyin sınırını aşmamak gerekir.

Selefin yolu, Allah'ın kendisi için ispat ettiğini ispat etmek, nefyettiğini nefyetmek ve vahyin sustuğu konularda delilsiz hüküm vermemektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, Allah'ın sıfatlarını belirlerken vahiy yerine akıl, felsefe veya kişisel tasavvuru bağımsız ölçü hâline getiren yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın sıfatları tevkîfidir. Allah için sıfat ispatı ve nefyi vahye dayanır; akıl tek başına Allah'a yeni bir sıfat nispet edemez.

منع تسمية الله بلا دليل ALLAH'A DELİLSİZ İSİM VERMEMEK

Allah Teâlâ'ya isim vermek insanın görüşüne ve tercihinə bırakılmış değildir. Allah ancak Kur'an ve sahih sünnette kendisi için sabit olan isimlerle isimlendirilir.

Bir kelimenin Allah hakkında doğru bir mana taşıması, o kelimenin Allah'ın ismi olduğunu göstermez. İsim ile Allah hakkında haber vermek aynı şey değildir.

Mesela Allah her şeyi yaratandır ve "el-Hâlık" ismi nasla sabittir. Fakat insanın Allah hakkında doğru gördüğü her övgü kelimesi, delil olmadan Esmâ-i Hüsnâ'dan bir isim yapılamaz.

Çünkü Allah'ın isimleri yalnızca birer tanımlama değildir; O'nun zâtına ve kemal sıfatlarına delâlet eden şer'î isimlerdir. Bu nedenle isimlendirmede vahyin sınırı korunur.

Selefin yolu, Allah için nasla sabit isimleri kullanmak ve delilsiz isim türetmekten kaçınmaktır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, manasını güzel veya uygun gördüğü her kelimeyi Allah'ın özel isimlerinden biri hâline getiren yaklaşımlara reddiyedir. Güzel mana tek başına isimlendirme delili değildir.

DERSİN ÖZÜ

Allah'a delilsiz isim verilmez. Bir sözün Allah hakkında doğru mana taşıması başka, onun Allah'ın ismi olması başkadır; Esmâ-i Hüsnâ ancak vahiy ile sabit olur.

65. KONU

الفرق بين باب الإخبار وباب الأسماء HABER VERMEK İLE İSİM VERMEK ARASINDAKİ FARK

Allah'ın isimleri konusu ile O'nun hakkında haber verme konusu aynı genişlikte değildir. Allah'ın isimleri tevkîfîdir ve nasla sabit olması gerekir.

Allah hakkında kullanılan bir haber ise, doğru bir mana taşıması ve hiçbir noksanlık içermemesi şartıyla, mutlaka Esmâ-i Hüsnâ'dan bir isim olmak zorunda değildir.

Mesela Allah hakkında “her şeyi var eden” denilebilir; fakat sırf bu ifade doğru olduğu için “Var Eden” ifadesi delilsiz şekilde Allah'ın özel isimlerinden biri sayılamaz.

Bu nedenle Allah hakkında doğru bir cümle kurmak ile Allah'a özel bir isim nispet etmek birbirinden ayrılır. İsimlendirme daha özel ve daha sınırlı bir alandır.

Selefin yolu, Esmâ-i Hüsnâ'da nasla sabit isimlere bağlı kalmak; haber ifadelerinde ise doğru mana, edep ve Allah'a layık olma ölçüsünü korumaktır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, Allah hakkında kullanılan her doğru haber ifadesini otomatik olarak Allah'ın özel isimlerinden biri kabul eden yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Allah hakkında haber vermek ile O'na isim vermek aynı şey değildir. İsimler tevkîfîdir; doğru bir haber ifadesi ise mutlaka Allah'ın özel isimlerinden biri sayılmaz.

66. KONU

أَسْمَاءُ اللَّهِ كُلِّهَا حَسَنَى ALLAH'IN İSİMLERİNİN TAMAMININ EN GÜZEL OLMASI

Allah Teâlâ'nın bütün isimleri Esmâ-i Hüsnâ'dır; yani güzelliğin ve kemalin en üstün derecesini ifade eder. O'nun isimlerinde hiçbir eksiklik ve kusur bulunmaz.

Her isim, Allah'ın zâtına delâlet ettiği gibi mükemmel bir sığata da delâlet eder. Bu sebeple Allah'ın isimleri yalnızca özel isim veya boş birer lafız değildir.

Mesela “el-Alîm” ismi Allah'ın zâtına ve eksiksiz ilim sıfatına; “er-Rahîm” ismi ise O'nun zâtına ve mükemmel rahmet sıfatına delâlet eder.

Bir isim ancak mutlak kemal ve övgü ifade ediyorsa Allah'ın güzel isimlerinden olabilir. Noksanlık veya yalnızca sınırlı bir anlam taşıyan ifadeler Allah'ın isimleri arasına katılmaz.

Selefin yolu, Allah'ın naslarla sabit bütün isimlerini hakiki manaları ve içerdikleri kemal sıfatlarıyla birlikte kabul etmektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, Allah'ın isimlerini manasız veya sıfat içermeyen yalnızca özel adlar kabul eden yaklaşımlara reddiyedir. Allah'ın her güzel ismi bir kemal manası taşır.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın bütün isimleri en güzeldir. Her isim Allah'ın zâtına ve mükemmel bir sıfatına delâlet eder; O'nun isimlerinde hiçbir noksanlık bulunmaz.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMIYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

67. KONU

صفات الله كلها صفات كمال ALLAH'IN SIFATLARININ TAMAMININ KEMAL SIFATLARI OLMASI

Allah Teâlâ'nın kendisi için sabit kıldığı bütün sıfatlar kemal sıfatlarıdır. Bu sıfatların hiçbirinde Allah'a nispetle eksiklik, kusur veya ihtiyaç bulunmaz.

Allah'ın ilmi, kudreti, hayatı, işitmesi, görmesi, rahmeti ve diğer sıfatları en üstün ve kusursuz derecede O'na aittir.

Mesela insanın ilmi sınırlıdır; bilmediğini öğrenir ve bildiğini unutabilir. Allah'ın ilmi ise eksiksizdir; hiçbir şey O'nun ilminden gizli kalmaz.

Mahlûkta aynı isimle bulunan bir sıfatın eksik olması, Allah'ın sıfatında da eksiklik bulunduğu anlamına gelmez. Allah'ın sıfatları O'nun zâtına layıktır ve mahlûkatın sıfatlarına benzemez.

Selefin yolu, naslarla sabit bütün sıfatları kemal sıfatları olarak ispat etmek ve Allah'ı her türlü noksanlıktan tenzih etmektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, bazı ilâhî sıfatların mahlûkta da bulunmasını gerekçe göstererek bu sıfatları Allah hakkında eksiklik veya teşbih sebebi sayıp nefyeden yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın naslarla sabit bütün sıfatları kemal sıfatlarıdır. O'nun sıfatlarında hiçbir eksiklik yoktur; her sıfat Allah'a layık, kusursuz ve mahlûkatın sıfatlarından farklıdır.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

68. KONU

أَسْمَاءُ اللَّهِ تَدُلُّ عَلَى صِفَاتِهِ

ALLAH'IN İSİMLERİNİN SIFATLARINA DELÂLET ETMESİ

Allah'ın güzel isimleri yalnızca O'nu gösteren özel adlar değildir; her isim aynı zamanda bir kemal sıfatına delâlet eder.

Bir ismin ifade ettiği sıfat, Allah için hakiki ve O'nun şanına layık bir sıfattır. İsmi kabul edip içerdiği sıfatı reddetmek doğru değildir.

Mesela “el-Alîm” ismi Allah'ın ilim sıfatına, “el-Kadîr” kudret sıfatına, “es-Semî” ise işitme sıfatına delâlet eder.

Bu sıfatların mahlûkatta da aynı isimlerle bulunması, hakikatlerinin aynı olduğu anlamına gelmez. Allah'ın sıfatları kusursuz, mahlûkun sıfatları ise sınırlıdır.

Selefin yolu, Allah'ın isimlerini lafızları, manaları ve içerdikleri kemal sıfatlarıyla birlikte kabul etmektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, Allah'ın isimlerini kabul ettiği hâlde bu isimlerin delâlet ettiği hakiki sıfatları nefyeden yaklaşımlara reddiyedir. İsmi ispat edip içerdiği kemal sıfatını reddetmek tutarlı değildir.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın her güzel ismi bir kemal sıfatına delâlet eder. İsimler boş lafızlar değildir; isim kabul edildiğinde onun gösterdiği sıfat da Allah'a layık şekilde kabul edilir.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

69. KONU

دلالة الاسم على الصفة بالمطابقة والتضمن والالتزام

ALLAH'IN İSİMLERİNİN MANAYA ÜÇ ŞEKİLDE DELÂLET ETMESİ

Allah'ın isimleri, taşıdıkları manalara **mutâbakat**, **tazammun** ve **iltizâm** yoluyla delâlet eder. Böylece bir ilâhî isimden birden fazla doğru mana anlaşılabilir.

Mutâbakat, ismin Allah'ın zâtına ve içerdği sıfata birlikte delâlet etmesidir. **Tazammun**, bu ikisinden yalnız birine delâlet etmesidir.

Mesela “el-Alîm” ismi, Allah'ın zâtına ve ilim sıfatına birlikte delâlet ettiğinde mutâbakat; yalnız ilim sıfatına delâlet ettiğinde tazammun söz konusudur.

İltizâm ise ismin doğrudan ifade ettiği mananın zorunlu olarak gerektirdiği başka bir kemale delâlet etmesidir. Allah'ın kusursuz ilmi, hayat sıfatını da gerekli kılar.

Selefin yolu, Allah'ın isimlerini yalnızca lafız olarak değil, zâta, sıfata ve bunların gerektirdiği sahih kemal manalarına delâletleriyle birlikte anlamaktır.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın isimleri mutâbakat, tazammun ve iltizâm yoluyla mana ifade eder: isim Allah'ın zâtına ve sıfatına birlikte, bunlardan birine veya bunların zorunlu olarak gerektirdiği başka bir kemal manasına delâlet edebilir.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMIYYE'NİN ESERİNDEN — ŞERH VE ÖZET

70. KONU

أَسْمَاءُ اللَّهِ غَيْرَ مُحْصَوْرَةٍ بِعَدَدٍ مُّعَيَّنٍ

ALLAH'IN İSİMLERİNİN BELİRLİ BİR SAYIYLA SINIRLI OLMAMASI

Allah Teâlâ'nın güzel isimleri belirli bir sayıyla sınırlandırılmış değildir. Kur'an ve sahih sünnette bize bildirilen isimlerin yanında, Allah'ın kendi ilminde sakladığı isimleri de vardır.

Resûlullah'ın ﷺ duasında, Allah'ın kendi katındaki gayb ilminde sakladığı isimlerinden söz edilmesi bunu açıkça gösterir.

Mesela meşhur “Allah'ın doksan dokuz ismi vardır” hadisi, Allah'ın yalnızca 99 ismi bulunduğu anlamına gelmez; bu isimleri ihsâ eden kimse için bildirilen özel fazileti ifade eder.

Dolayısıyla Esmâ-i Hüsnâ'yı yalnızca 99 isimle sınırlandırmak doğru değildir. Allah'ın bize bildirmediği isimlerinin bulunması mümkündür ve nas bunu göstermektedir.

Selefin yolu, nasla sabit isimleri kabul etmek; Allah'ın isimlerinin tamamını belli bir rakama hapsetmemektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, doksan dokuz isim hadisini “Allah'ın toplam isim sayısı yalnızca 99'dur” şeklinde anlayan görüşe reddiyedir. Hadis sayı sınırı değil, doksan dokuz ismi ihsâ etmenin faziletini bildirir.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın isimleri 99 ile sınırlı değildir. Doksan dokuz isim hadisi toplam isim sayısını değil, bu isimleri ihsâ eden kimseye verilen özel fazileti bildirir.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

71. KONU

الإلحاد في أسماء الله ALLAH'IN İSİMLERİNDE İLHÂDDAN SAKINMAK

Allah'ın isimlerinde ilhâd, bu isimler hakkında hak ve doğru yoldan sapmaktır. Kur'an, Allah'ın güzel isimlerinde ilhâda düşenlerden sakındırmıştır.

İlhâd; Allah'ın sabit isimlerinden birini inkâr etmek, manasını bozmak, içerdiği sıfatı reddetmek veya Allah'a delilsiz bir isim nispet etmek gibi şekillerde ortaya çıkabilir.

Mesela “es-Semî” ismini kabul edip Allah'ın gerçek işitme sıfatını reddetmek, ismin gösterdiği manayı boşaltmak ve isimler konusunda doğru ölçüden sapmaktır.

Aynı şekilde Allah'ın isimlerini mahlûkata benzetmek veya bu isimlerden Allah'a yakışmayan manalar çıkarmak da sahih isim-sıfat anlayışına aykırıdır.

Selefin yolu, Esmâ-i Hüsnâ'yı lafızları ve sahih manalarıyla kabul etmek; tahrif, ta'tîl, tekyîf ve temsilden uzak durmaktır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, Allah'ın isimlerini inkâr eden, manalarını tahrif eden, içerdiği sıfatları nefyeden veya onları mahlûkatın özelliklerine benzeten yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın isimlerinde ilhâd, onları hak manalarından saptırmaktır.
Esmâ-i Hüsnâ naslarda geldiği şekilde kabul edilir;
inkâr, tahrif, ta'tîl ve teşbihten korunulur.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

الألفاظ المجملة في باب الصفات

SIFATLAR KONUSUNDA MÜCMEL LAFIZLAR

Allah'ın isim ve sıfatları konusunda Kur'an ve sünnette açıkça kullanılmayan **mücmel**, yani birden fazla manaya gelebilen lafızlarda doğrudan kabul veya ret yoluna gidilmez.

Böyle bir söz söylendiğinde önce “Bu ifadeyle ne kastediyorsun?” diye manası açıklığa kavuşturulur. Çünkü aynı kelime hem doğru hem de bâtil bir manada kullanılabilir.

Mesela “Allah cisim midir?” denildiğinde kelime hemen ispat veya nefyedilmez; “cisim” ile ne kastedildiği sorulur. Allah'ın mahlûka benzediği kastediliyorsa bu reddedilir; Allah'ın gerçek bir zâtının bulunduğu kastediliyorsa bu mana haktır.

Bu sebeple naslarda bulunmayan kapalı terimler, Allah'ın isim ve sıfatları için temel ölçü hâline getirilmez. Doğru mana kabul edilir, bâtil mana reddedilir.

Selefin yolu, vahyin açık lafızlarına bağlı kalmak; mücmel ifadelerde ise lafızdan önce manayı araştırıp hak ile bâtili birbirinden ayırmaktır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, “cisim, cihet, terkeb” gibi mücmel kelimeleri açıklamadan mutlak biçimde kabul veya reddeden ve ardından nasları bu terimlere göre yorumlayan yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Naslarda bulunmayan mücmel lafızlar hemen kabul veya reddedilmez. Önce kastedilen mana sorulur; hak mana kabul edilir, bâtil mana reddedilir ve ölçü vahyin açık ifadeleri olur.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

الاستفصال في الألفاظ المجملة

MÜCMEL LAFIZLARDA MANAYI SORUP AÇIKLAMAK

Allah'ın isim ve sıfatları hakkında kullanılan kapalı ve birden fazla manaya gelebilen ifadelerde tafsil gerekir. Lafzın kendisine bakılarak hemen hüküm verilmez.

Bu tür bir ifade kullanıldığında kişinin hangi manayı kastettiği sorulur. Kastedilen mana Kur'an ve sünnete uygunsa kabul edilir; naslara aykırıysa reddedilir.

Mesela “Allah bir yönde midir?” denildiğinde önce “yön” ile ne kastedildiği sorulur. Allah'ı kuşatan yaratılmış bir mekân kastediliyorsa reddedilir; Allah'ın yaratılmışların üzerinde olduğu kastediliyorsa bu mana naslarla sabittir. Böylece hem doğru bir mana, kapalı bir kelime sebebiyle reddedilmemiş hem de bâtil bir mana belirsiz bir lafız üzerinden kabul edilmemiş olur.

Selefin yolu, mücmel ifadelerde tafsil istemek, manayı vahyin ölçüsüne sunmak ve hükmü açıklanan manaya göre vermektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, mücmel lafızları açıklamadan mutlak şekilde kabul veya reddeden ve ardından nasları bu belirsiz lafızlara göre yorumlayan yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Mücmel lafızlarda önce “Ne kastediliyor?” diye sorulur. Doğru mana kabul, bâtil mana reddedilir; hüküm belirsiz kelimeye değil, onunla kastedilen manaya verilir.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

لفظ الجسم في باب الصفات “CİSİM” LAFZI HAKKINDAKİ ÖLÇÜ

“Cisim” lafzı Allah hakkında Kur'an ve sünnette ne ispat edilmiş ne de nefyedilmiştir. Bu sebeple bu kelime Allah'ın isim ve sıfatlarında başlı başına şer'î bir ölçü hâline getirilmez.

“Allah cisimdir” veya “Allah cisim değildir” diyen kişiye önce “Cisim ile neyi kastediyorsun?” diye sorulur. Çünkü bu kelime farklı manalarda kullanılabilir.

Mesela “cisim” ile yaratılmış, parçalardan oluşan, muhtaç ve başka varlıklara benzeyen bir şey kastediliyorsa bu mana Allah hakkında kesinlikle bâtıldır.

Fakat bu kelimeyle yalnızca Allah'ın hakiki bir zâtının bulunduğu kastediliyorsa mana doğrudur; ancak naslarda gelmeyen “cisim” lafzını Allah için kullanmak yerine vahyin kullandığı ifadeler tercih edilir.

Selefin yolu, mücmel lafızlarda lafzı mutlak şekilde ispat veya nefyetmemek; kastedilen manayı ayırmak ve vahyin lafızlarına bağlı kalmaktır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, “cisim” kelimesini kendi tanımına göre esas alıp Allah'ın naslarla sabit sıfatlarını bu kelime üzerinden reddeden veya Allah'ı mahlûkata benzeten yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

“Cisim” naslarda Allah için kullanılan bir isim veya sıfat değildir.

Lafız yerine mana araştırılır: mahlûka ait noksanlık reddedilir, hak mana kabul edilir ve Allah hakkında vahyin lafızları kullanılır.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

لفظ الجهة في باب الصفات “CİHET” LAFZI HAKKINDAKİ ÖLÇÜ

“Cihet” lafzı Allah hakkında Kur'an ve sünnette ne ispat edilmiş ne de nefyedilmiştir. Bu sebeple bu kelimenin kendisi mutlak biçimde kabul veya reddedilmez.

Bir kimse “Allah bir cihettedir” veya “Allah hiçbir cihette değildir” dediğinde önce “Cihet ile neyi kastediyorsun?” diye sorulur. Çünkü bu lafız farklı manalarda kullanılabilir.

Mesela “cihet” ile Allah'ı kuşatan, içine alan yaratılmış bir mekân kastediliyorsa bu bâtıldır. Allah'ı hiçbir mahlûk kuşatamaz.

Fakat “cihet” ile Allah'ın mahlûkatının üzerinde oluşu ve Arş'in üzerine istivâsı kastediliyorsa bu mana naslarla sabittir; ancak bunu ifade ederken vahyin kullandığı lafızlar tercih edilir.

Selefin yolu, mücmel kelimeleri akîdenin temel lafızları hâline getirmemek; kastedilen manayı açıklamak ve Allah hakkında Kur'an ile sünnetin ifadelerine bağlı kalmaktır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, “cihet” lafzını kendi tanımına göre mutlak biçimde nefyedip Allah'ın uluvvunu ve Arş'a istivâsını reddeden yahut bu kelimeyle Allah'ı yaratılmış bir mekânın içine yerleştiren yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

“Cihet” naslarda Allah için kullanılan bir isim veya sıfat değildir. Allah'ı kuşatan yaratılmış bir mekân manası reddedilir; Allah'ın mahlûkatın üzerinde olduğu ise naslarla ispat edilir ve vahyin lafızları tercih edilir.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

لفظ الحيز في باب الصفات “HAYYİZ” LAFZI HAKKINDAKİ ÖLÇÜ

“Hayyiz” lafzı Allah hakkında Kur'an ve sünnette ne ispat edilmiş ne de nefyedilmiştir. Bu sebeple bu kelimeyle doğrudan bir akîde hükmü kurulmaz.

Bir kimse “Allah hayyizdedir” veya “Allah hayyizde değildir” dediğinde önce “Hayyiz ile neyi kastediyorsun?” diye sorulur. Çünkü bu terim farklı manalara gelebilir.

Mesela “hayyiz” ile Allah'ı içine alan, kuşatan ve sınırlandıran yaratılmış bir mekân kastediliyorsa bu mana bâtıldır. Allah hiçbir mahlûkun içine sığmaz ve hiçbir yaratılmış O'nu kuşatamaz.

Fakat bu kelimeyle yalnızca Allah'ın mahlûkattan ayrı olduğu ve onların içinde bulunmadığı kastediliyorsa bu mana doğrudur; yine de naslarda bulunmayan terim yerine vahyin açık ifadeleri kullanılır.

Selefin yolu, bu tür mücmel kelimelerde lafzı değil manayı araştırmak; doğru manayı kabul etmek, bâtil manayı reddetmek ve vahyin lafızlarına bağlı kalmaktır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, “hayyiz” gibi sonradan kullanılan mücmel terimleri esas alarak Allah'ı yaratılmış bir mekânla sınırlandıran veya bu terimlerden hareketle naslarla sabit sıfatları reddeden yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

“Hayyiz” naslarda Allah için kullanılan bir isim veya sıfat değildir. Allah'ı kuşatan yaratılmış bir mekân manası reddedilir; Allah'ın mahlûkattan ayrı olduğu kabul edilir ve vahyin açık lafızları tercih edilir.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

لفظ التركيب في باب الصفات “TERKİB” LAFZI HAKKINDAKİ ÖLÇÜ

“Terkib” lafzı Allah hakkında Kur'an ve sünnette ne ispat edilmiş ne de nefyedilmiştir. Bu sebeple bu terim mutlak biçimde kabul veya reddedilmez.

Bir kimse “Allah mürekkebdir” veya “Allah mürekkeb değildir” dediğinde önce “Terkib ile neyi kastediyorsun?” diye sorulur. Çünkü bu kelime farklı manalarda kullanılmaktadır.

Mesela “terkib” ile Allah'ın parçalardan meydana geldiği, bu parçalara muhtaç olduğu veya sonradan birleştiği kastediliyorsa bu mana kesinlikle bâtıldır.

Fakat bu terimle Allah'ın zâtı ve naslarla sabit gerçek sıfatlarının bulunduğunu reddetmek amaçlanıyorsa, böyle bir nefiy kabul edilmez. Allah'ın zâtı ve sıfatları O'na layık şekilde haktır.

Selefin yolu, sonradan ortaya çıkan mücmel terimleri akîdenin ölçüsü yapmamak; manayı açıklamak, bâtılı reddetmek ve naslarla sabit olanı ispat etmektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, “terkib” kavramını gerekçe göstererek Allah'ın sıfatlarını nefyeden veya sıfatların ispatını Allah'ın parçalardan oluşması şeklinde yorumlayan yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

“Terkib” naslarda Allah için kullanılan bir isim veya sıfat değildir. Allah'ın parçalardan oluştuğu düşüncesi reddedilir; fakat bu terim bahane edilerek naslarla sabit zât ve sıfatlar nefyedilemez.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

لفظ الحد في باب الصفات “HADD” LAFZI HAKKINDAKİ ÖLÇÜ

“Hadd” lafzı Allah hakkında Kur'an ve sünnette mutlak biçimde kullanılan bir isim veya sıfat lafızlarından değildir. Bu nedenle bu terimle doğrudan ispat veya nefiy hükmü verilmez.

Bir kimse “Allah'ın hakdi vardır” veya “Allah'ın haddi yoktur” dediğinde önce “Hadd ile neyi kastediyorsun?” diye sorulur. Çünkü bu kelime farklı manalarda kullanılabilir.

Mesela “hadd” ile Allah'ı kuşatan, ölçen veya sınırlandıran yaratılmış bir şey kastediliyorsa bu mana bâtıldır. Hiçbir mahlûk Allah'ı kuşatamaz.

Fakat bu lafızla Allah'ın mahlûkatından ayrı ve onlardan farklı hakiki bir zâtının bulunduğu kastediliyorsa bu doğru mana, naslarda gelen ifadelerle anlatılır; mücmel terim akîdenin temel lafzı yapılmaz.

Selefin yolu, bu tür lafızlarda kastedilen manayı açıklamak; doğru manayı kabul etmek, bâtil manayı reddetmek ve vahyin açık lafızlarını tercih etmektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, “hadd” gibi mücmel bir lafzı esas alarak Allah'ı mahlûkatın ölçü ve sınırlarına tâbi tutan veya bu lafzın nefyi üzerinden Allah'ın mahlûkatından ayrı oluşunu reddeden yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

“Hadd” mücmel bir lafızdır. Allah'ı kuşatan ve sınırlandıran yaratılmış bir ölçü manası reddedilir; Allah'ın mahlûkatından ayrı hakiki zâtı ise naslarla sabittir. Ölçü vahyin lafızlarıdır.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

لفظ المكان في باب الصفات “MEKÂN” LAFZI HAKKINDAKİ ÖLÇÜ

“Mekân” lafzı Allah hakkında Kur'an ve sünnette isim veya sıfat olarak kullanılmamıştır. Bu sebeple bu terimle doğrudan bir akîde hükmü kurulmaz.

Bir kimse “Allah mekândadır” veya “Allah mekânda değildir” dediğinde önce “Mekân ile neyi kastediyorsun?” diye sorulur. Çünkü bu kelime farklı manalara gelebilir.

Mesela “mekân” ile Allah'ı kuşatan, içine alan ve sınırlandıran yaratılmış bir yer kastediliyorsa bu mana bâtıldır. Allah hiçbir mahlûkun içine sığmaz ve hiçbir yaratılmış O'nu kuşatamaz.

“Allah göğün içindedir” denilerek göğün Allah'ı kuşattığı kastediliyorsa bu mana reddedilir. Allah yaratılmış göklerin içine yerleşmiş değildir.

Fakat “Allah mekânda değildir” sözüyle Allah'ın mahlûkatın üzerinde oluşu ve Arş'a istivâsı da reddediliyorsa bu mana naslara aykırıdır. Allah'ın uluvvu vahiy ile sabittir.

Selefin yolu, “mekân” gibi mücmel terimleri esas almak yerine, Allah'ın Arş'a istivâ ettiğini, mahlûkatının üzerinde olduğunu ve hiçbir mahlûkun O'nu kuşatamayacağını nasların lafızlarıyla ifade etmektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, “mekân” lafzıyla Allah'ı yaratılmış bir yerin içine yerleştirenlere ve bunun karşısında “mekândan münezzeh” sözünü kullanarak Allah'ın uluvvunu ve Arş'a istivâsını nefyeden yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

“Mekân” mücmel bir lafızdır. Allah'ı kuşatan, içine alan ve sınırlandıran yaratılmış bir yer manası reddedilir; fakat bu lafız gerekçe gösterilerek Allah'ın mahlûkatın üzerinde oluşu ve Arş'a istivâsı nefyedilemez. Ölçü vahyin lafızlarıdır.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

ET-TEDMURİYYE'DEN 100 TEMEL ANA KONU

İBN TEYMİYYE'NİN ESERİNDEN – ŞERH VE ÖZET

80. KONU

Kur'an ve Sünnetin Lafızlarına Bağlı Kalmak

“NASLARIN LAFIZLARI ESASIMIZDIR”

Allah'ın isim ve sıfatları konusunda en güvenli ve en doğru yol, Kur'an ve sahih sünnetin kullandığı lafızlara bağlı kalmaktır. Çünkü Allah'ı en doğru tanıtan vahiydir.

Sonradan ortaya çıkan, kapalı ve tartışmalı terimleri akîdenin temel ölçüsü yapmak yerine, naslarda geçen açık ifadeler tercih edilir.

Mesela “Allah hangi cihettedir?” gibi mücmel bir ifadeyle tartışmak yerine, Kur'an'ın bildirdiği şekilde Allah'ın Arş'a istivâ ettiği ve mahlûkatının üzerinde olduğu söylenir.

Vahyin lafızlarına bağlı kalmak, hem bâtil manaların dine sokulmasını önler hem de doğru bir mananın yanlış bir terim yüzünden reddedilmesine engel olur.

Selefin yolu, Allah hakkında nasların ispat ettiğini ispat etmek, nefyettiğini nefyetmek ve vahyin kullanmadığı mücmel lafızlarda tafsil istemektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, sonradan ortaya çıkan felsefî ve kelâmî terimleri Kur'an ve sünnetin lafızlarının önüne geçirerek Allah'ın sıfatlarını bu terimlere göre kabul veya reddeden yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın isim ve sıfatlarında temel ölçü Kur'an ve sahih sünnettir. Vahyin açık lafızlarına bağlı kalınır; sonradan ortaya çıkan mücmel terimler akîdenin asıl ölçüsü yapılmaz.

UBEYDULLAH ARSLAN

İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim.

کفاية النقل الصحيح في باب الصفات

81

SIFATLAR BABINDA
SAHİH NAKLİN YETERLİ OLMASI

KONUNUN AÇIKLAMASI

Allah'ın isim ve sıfatları konusunda temel delil, Kur'an ve sahih sünnetten gelen sahih nakildir. Bu sahih nakil, Allah'ı tanımak ve O'nun sıfatlarını ispat etmek için yeterlidir. Sahih naslar Allah'ın hangi isim ve sıfatlara sahip olduğunu açıkça bildirmiştir. Müminin görevi, bu nasları doğru şekilde anlamak, onlara iman etmek ve fazladan delillere ihtiyaç duymadan onları kabul etmektir.

ÖRNEK VE AÇIKLAMA

Mesela "Allah işitendir, görendir" (el-Bakara, 2/11) ayeti, Allah'ın işitme ve görme sıfatlarının sabit olduğunu bildirmek için yeterlidir. Bu konuda ayrıca felsefî veya kelâmî deliller aramaya gerek yoktur.

DİKKAT EDİLMESİ GEREKENLER

Sahih nakil varken akılla yeni deliller üretmeye çalışmak, çoğu zaman gereksiz tartışmalara yol açar ve insanı doğru yoldan uzaklaştırabilir. Selefin yolu, Allah'ı Kur'an ve sünnetin bildirdiği şekilde tanımak, bu sahih nakille yetinmek ve delilsiz sözlerden kaçınmaktır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, Allah'ın sıfatlarını ispat etmek için Kur'an ve sünnetin sahih naslarını yeterli görmeyip, mutlaka aklî, felsefî veya kelâmî deliller arayan yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın isim ve sıfatları konusunda sahih nakil yeterlidir. Kur'an ve sünnetten gelen açık naslar esas alınır; fazladan felsefî veya kelâmî delillere ihtiyaç duyulmaz.

الصفات توقيفية لا مجال للعقل فيها

82

SIFATLAR TEVKİFİDİR AKLIN BU KONUDA BİR ALANI YOKTUR

KONUNUN AÇIKLAMASI

Allah'ın zatına nispet edilecek isim ve sıfatlar tevkîfidir. Yani hangi isim ve sıfatların O'na nispet edileceği akılla değil, yalnızca vahiy ile bilinir. Aklın, Allah'a yeni isimler koyma veya O'na yeni sıfatlar nispet etme konusunda bir yetkisi yoktur. Bu sebeple Allah, kendisini Kur'an'da ve sahih sünnette nasıl isimlendirmiş ve nasıl nitelemişse, mümin de O'nu sadece bu şekilde isimlendirmeli ve nitelendirmelidir.

ÖRNEK VE AÇIKLAMA

Kur'an ve sünnette Allah'ın "Rahmân, Rahîm, Semî', Basîr, Alîm, Kâdir" gibi isim ve sıfatları bildirilmiştir. Bunlar Allah'ın kendisini isimlendirdiği ve resûlünün O'na nispet ettiği sıfatlardır. Bunların dışında akılla yeni isimler koymak veya Allah'a aklın tespit ettiği sıfatlar nispet etmek caiz değildir.

DİKKAT EDİLMESİ GEREKENLER

Aklın, Allah'a layık görmediği veya kendi belirlediği isim ve sıfatları O'na nispet etmesi büyük bir hatadır. Çünkü bu, Allah hakkında delilsiz konuşmak ve kendi aklını vahyin önüne geçirmektir. Selefin yolu, yalnızca Kur'an ve sünnetin bildirdiği isim ve sıfatlarla yetinmek, delilsiz sözlerden kaçınmaktır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, aklın ölçülerine göre Allah'a yeni isimler koyan, O'na vahyin bildirmediği sıfatlar nispet eden ve "Allah daha başka sıfatlara da sahiptir" diyerek delilsiz sözler söyleyen yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın isim ve sıfatları tevkîfidir. Aklın bu konuda bir alanı yoktur. Mümin, yalnızca Kur'an ve sahih sünnette bildirilen isim ve sıfatlarla yetinmeli, delilsiz sözlerden kaçınmalıdır.

Ayet ve Hadislerde Gelen Lafızları
Kendi Manalarıyla Kabul Etmek

83

AYET VE HADİSLERDE GELEN LAFIZLAR
KENDİ MANALARIYLA KABUL EDİLİR

KONUNUN AÇIKLAMASI

Kur'an ve sahih sünnette Allah için gelen isim ve sıfatlar, Arap dilinde kullanıldıkları gerçek manalarıyla kabul edilir. Bu lafızlar ne tahrif edilerek başka manalara çevrilir, ne te'vil edilerek hakikat manasından uzaklaştırılır, ne de manası hiç düşünülmeden geçirilir.

Selefin yolu, bu lafızları Arapların anladığı manaya uygun şekilde kabul etmek, keyfiyetini Allah'a havale etmektir. Çünkü naslarda gelen lafızlar, Allah'ın kendisi hakkında kullandığı lafızlardır ve O, kullarından daha iyi bilendir.

Bu lafızları hakikat manasından uzaklaştırmak, Allah'ın kelâmını değiştirmek ve din konusunda kendi görüşünü öne çıkarmaktır. Selef âlimleri, Allah'ın sırat, yüz, el, geliş (gelmek), istivâ gibi sıfatlarını, lafızların dildeki gerçek manalarıyla kabul etmiş, fakat bunların keyfiyetini bilmenin mümkün olmadığını ifade etmişlerdir.

Bu sebeple Allah hakkında gelen lafızlar, ne inkâr edilir ne de manasından uzaklaştırılır; olduğu gibi kabul edilir ve keyfiyeti Allah'a bırakılır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, Allah'ın sıfatlarını te'vil ederek manalarını değiştiren, naslarda gelen açık lafızları mecaz sayan ve böylece Allah'ın kelâmını kendi aklına göre yorumlayan anlayışlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Ayet ve hadislerde Allah için gelen lafızlar, kendi manalarıyla kabul edilir; keyfiyeti Allah'a havale edilir.

Allah'ın Sıfatlarını Anlamada
Selefin Yolu

84

ALLAH'IN SIFATLARINI ANLAMADA
SELEFİN YOLU

KONUNUN AÇIKLAMASI

Selef-i Sâlihîn, Allah'ın isim ve sıfatları konusunda Kur'an ve sahih sünnette gelen lafızları, geldikleri şekliyle kabul etmişler; bu lafızların anlamlarını Arap dilinin gerçek manalarıyla anlamışlar; keyfiyetini Allah'a havale etmişler; tahrif, ta'til, takyîf ve teşbih gibi sapmalardan uzak durmuşlardır.

Onlar, Allah hakkında gelen her lafzı reddetmemiş, "manasını bilemeyiz" diyerek geçiştirmemiş, aksine anlamını bilmiş ve kabul etmişlerdir. Aynı zamanda bu sıfatların keyfiyetini bilmenin mümkün olmadığını da açıkça ifade etmişlerdir.

Selefin yöntemi; naslarda gelen sıfatları ispat etmek, nefyedilenleri nefyetmek, Allah'ı mahlûkata benzetmemek ve sıfatların hakikatini Allah'a havale etmektir.

Bu yol, Kur'an ve sünnet üzere olan dosdoğru yoldur.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, Allah'ın sıfatlarını ya inkâr eden, ya tevil ederek manasını değiştiren, ya da keyfiyetini belirlemeye kalkışan yaklaşımlara reddiyedir. Selefin yolunu terk edip hevâya ve felsefî düşüncelere göre hüküm veren anlayışlar, haktan sapmıştır.

DERSİN ÖZÜ

Selefin yolu; Allah'ın isim ve sıfatlarını naslarda geldiği gibi kabul etmek, anlamlarını bilmek, keyfiyetini Allah'a havale etmek ve teşbihten uzak durmaktır. Bu, Kur'an ve sünnet üzere olan dosdoğru yoldur.

Allah'ın Sıfatlarında Tahrif, Te'vîl, Ta'til,
Takyîf ve Teşbîhten Kaçınmak

85

ALLAH'IN SIFATLARINDA
AŞIRI YAKLAŞIMLARDAN SAKINMAK

KONUNUN AÇIKLAMASI

Selef, Allah'ın isim ve sıfatları konusunda beş aşırı yaklaşımdan kaçınmış ve orta yolu takip etmiştir. Bunlar: tahrif, te'vîl, ta'til, takyîf ve teşbîhtir.

Tahrif, lafızların gerçek manalarını değiştirerek başka manalara çevirmektir. Te'vîl, lafızları zahir manasından uzaklaştırıp, nasların delâlet etmediği manalara yormaktır. Ta'til, Allah'ın naslarla sabit olan sıfatlarını inkâr etmek veya manalarını tamamen yok saymaktır. Takyîf, sıfatların keyfiyetini sorup onları belli bir şekle sokmaya çalışmaktır. Teşbîh ise Allah'ın sıfatlarını mahlûkatın sıfatlarına benzetmektir.

Selefin yolu, bu aşırılıklardan uzak durarak, Allah'ın kendisi için ve Resûlü ﷺ'in O'nun için kullandığı lafızları, onların gerçek manalarıyla kabul etmek, keyfiyetini Allah'a havale etmek ve O'nu hiçbir şeye benzetmemektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, Allah'ın sıfatları konusunda aşırı yaklaşımlardan birine düşen gruplara reddiyedir. Nasların açık ifadelerini tahrif eden, te'vîl yoluyla manalarını değiştiren, ta'til ile inkâr eden, takyîf ile keyfiyetini sorgulayan veya teşbîh ile mahlûkata benzeten anlayışlar, selefin yolundan sapmıştır.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın sıfatlarında tahrif, te'vîl, ta'til, takyîf ve teşbîhten kaçınmak gerekir. Selefin yolu; naslarda geldiği gibi kabul etmek, gerçek manasını bilmek, keyfiyetini Allah'a havale etmek ve O'nu hiçbir şeye benzetmemektir.

Allah'ın Sıfatlarını Anlamada
Selefin Metodu

86

ALLAH'IN SIFATLARINI ANLAMADA
SELEFİN METODU

KONUNUN AÇIKLAMASI

Selef-i Sâlihîn, Allah'ın isim ve sıfatları konusunda üç esas üzere hareket etmiştir: İspat, tahrif etmemek, te'vil etmemek ve teşbih yapmamak.

Onlar, Kur'an'da ve sahih sünnette Allah için gelen sıfatları, geldikleri şekilde kabul etmiş; bu sıfatların gerçek manalarını Allah'a yakışan bir şekilde anlamış ve O'na havale etmişlerdir. Sıfatları inkâr etmemiş, manalarını değiştirmemiş, keyfiyetini sormamış, mahlûkata benzetmemişlerdir.

Selefin yöntemi, naslarla yetinmek, aklın ve hevânın etkisine girmemek, sahabe ve tabiînin anlayışına bağlı kalmaktır. Onlar, bu konuda ne aşırı tefvîd ne de aşırı te'vil yoluna gitmiş, denge üzere bir yol izlemişlerdir.

Bu metot, hem teşbihten hem de ta'tilden koruyan, sahih itikadı muhafaza eden dosdoğru yoldur. Allah'ın sıfatlarını anlamada müminin güvenle yürüyeceği yol, selefin yoludur.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, Allah'ın sıfatları konusunda ya nasları akılla yorumlayıp manalarını değiştiren (te'vil ehli) ya da bu sıfatları inkâr eden (ta'til ehli) ya da keyfiyetini sorup teşbihe düşen anlayışlara reddiyedir. Selefin orta yolu, bu sapmalardan uzak, sahih ve güvenilir bir yoldur.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın sıfatlarını anlamada selefin metodu: Naslarla ispat etmek, tahrif etmemek, te'vil etmemek, keyfiyetini sormamak ve teşbih yapmamaktır. Mümin, bu dosdoğru yolu takip etmelidir.

Allah'ın Sıfatlarını Anlamada
Selefin Tutumu

87

ALLAH'IN SIFATLARINI ANLAMADA
SELEFİN TUTUMU

KONUNUN AÇIKLAMASI

Selef-i Sâlihîn, Allah'ın isim ve sıfatları hakkında Kur'an ve sahih sünnette nasıl gelmişse öyle inanmış, lafızlarını kabul etmiş ve anlamlarını, Allah'a yakışan bir şekilde anlamaya çalışmışlardır. Onlar bu konuda üç ilkeye bağlı kalmışlardır:

- 1 **İspat etmek:** Allah'ın, Kur'an ve sünnette gelen isim ve sıfatlarını hiçbirini eksiltmeden ispat etmişlerdir.
- 2 **Tahrif etmemek:** Bu sıfatların anlamlarını değiştirerek başka manalara çevirmemişlerdir.
- 3 **Teşbih yapmamak:** Bu sıfatları mahlûkatın sıfatlarına benzetmemişler, kastedilen mananın Allah'a has, O'na layık ve kusursuz olduğunu bilmişlerdir.

Selef, bu yolun güvenli, sahih ve dosdoğru yol olduğunu ifade etmiş; bu çizginin dışına çıkan aşırılıklardan sakındırmıştır. Onlar, akli ve hevâyî değil, vahyi ve sahabenin anlayışını esas almışlardır.

Bu yüzden Selefin yolu, Allah'ın sıfatlarını anlamada en sağlam ve en güvenilir yöntemdir. Çünkü bu yöntem, hem naslara tam bağlılık hem de aşırılıklardan uzak bir dengeyi içerir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, Allah'ın sıfatları konusunda ya te'vîl edip anlamlarını değiştiren, ya te'til edip inkâr eden ya da teşbih yoluna giderek mahlûkata benzeten anlayışlara reddiyedir. Selefin yolunu terk edip akıl, felsefe veya hevâyâ dayanan yorumlarla nasların açık ifadelerini zayıflatan yaklaşımlar, hak yoldan sapmadır.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın sıfatlarını anlamada en doğru yol, Selefin yoludur: Naslara bağlı kalmak, sıfatları olduğu gibi ispat etmek, anlamlarını değiştirmemek, teşbih yapmamak ve aşırılıklardan uzak durmaktır.

Allah'ın Sıfatlarını Anlamada
Selefin Dengeli Yaklaşımı

88

ALLAH'IN SIFATLARINI ANLAMADA
SELEFİN DENGELİ YAKLAŞIMI

KONUNUN AÇIKLAMASI

Selef-i Sâlihîn, Allah'ın isim ve sıfatları konusunda aşırılıklardan uzak, dengeli bir yol izlemiştir. Onlar, Kur'an ve sahih sünnette gelen lafızları olduğu gibi kabul etmiş; bu lafızların gerçek manalarını anlamış; fakat keyfiyetini Allah'a havale etmişlerdir.

Selef, bu konuda ne te'vîle sapmış ne de teşbihe düşmüştür. Onlar, naslarda gelen sıfatları inkâr etmemiş, bu sıfatları mahlûkatın sıfatlarına benzetmemiş, "manasını bilmiyoruz" diyerek de tüm manalarını reddetmemişlerdir. Bilakis, bu lafızların Arap dilindeki gerçek manalarını anlamış, bu manaların Allah'a layık olduğunu bilerek kabul etmişlerdir.

Selef, bu dengeli yaklaşımıyla hem naslara sadık kalmış hem de aklın ve hevânın etkisinden korunmuştur. Onların yöntemi, sahabe ve tâbiînin yoludur. Bu yol, ümmeti ifrat ve tefritten koruyan orta yoldur.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, Allah'ın sıfatları konusunda iki aşırı gruba reddiyedir:

- 1 **Nasları te'vîl edip manalarını değiştirenlere:** Onlar, zahir manalardan uzaklaşarak sıfatları inkâr etmekte veya başka manalara çevirmektedir.
- 2 **Nasları literal alıp teşbihe düşenlere:** Onlar ise sıfatları mahlûkatın sıfatlarına benzetmekte, Allah'ı yaratılmışlara teşbih etmektedir.

Selefin dengeli yolu, bu iki sapmadan da uzaktır.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın sıfatlarını anlamada selefin yolu dengeli bir yoldur. Naslardaki lafızlar kabul edilir, gerçek manaları anlaşılır, keyfiyeti Allah'a havale edilir; ne te'vîle sapılır ne de teşbihe düşülür.

Allah'ın Sıfatlarını Anlamada
Selefin Yolundan Ayrılmamak

89

ALLAH'IN SIFATLARINI ANLAMADA
SELEFİN YOLUNDAN AYRILMAMAK

KONUNUN AÇIKLAMASI

Selef-i Sâlihîn, Allah'ın isim ve sıfatları konusunda Kur'an ve sahih sünnette gelen lafızları olduğu gibi kabul etmiş; bu lafızların manalarını bilmiş; keyfiyetini ise Allah'a havale etmişlerdir. Onlar, bu konuda ne ta'til ehlinin (inkâr edenlerin) yoluna gitmiş, ne de teşbih ehlinin (benzetenlerin) yolunu takip etmişlerdir.

Selef, Allah'ın sıfatlarını anlamada en güvenilir ve en dengeli yolu izlemiştir.

Onlar, naslarda gelen lafızları reddetmemiş, "manasını bilmiyoruz" diyerek bu sıfatları inkâr etmemiş, aynı zamanda bu sıfatları mahlûkatın sıfatlarına benzeterek teşbihe de düşmemişlerdir.

Bu yol, sahabe, tâbiîn ve onların yolunu izleyen selef âlimlerinin ittifak ettiği yoldur. Bu yüzden İbn Teymiyye, Allah'ın sıfatlarını anlamada selefin yolundan ayrılmamanın dinî bir zaruret olduğunu vurgulamaktadır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, iki uç zihniyete reddiyedir:

- 1 **Ta'til ehline reddiye:** Naslarda gelen sıfatları inkâr eden, "bunların manasını bilmiyoruz" diyerek Allah'ın sıfatlarını reddeden anlayışlara.
- 2 **Teşbih ehline reddiye:** Naslarda gelen sıfatları mahlûkatın sıfatlarına benzeten, Allah'ı yaratılmışlara benzer şekilde tasavvur eden anlayışlara.

Selefin yolunu terk etmek, ya sıfatları inkâr etmeye (ta'til) ya da mahlûkata benzetmeye (teşbih) götürür.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın sıfatlarını anlamada en güvenilir ve doğru yol, selefin yoludur. Naslarda gelen lafızları olduğu gibi kabul etmek, manalarını bilmek, keyfiyetini Allah'a havale etmek ve bu konuda ne inkâra ne de benzetmeye düşmemek gerekir.

Allah'ın Sıfatlarını Anlamada Selefin İttibai

90

ALLAH'IN SIFATLARINI ANLAMADA SELEFİN İTTİBAI

KONUNUN AÇIKLAMASI

Selef-i Sâlihîn, Allah'ın isim ve sıfatlarını, Kur'an ve sahih sünnette geldikleri şekliyle kabul etmiş, bu sıfatların gerçek manalarını anlamaya çalışmış, keyfiyetini Allah'a havale etmiş ve bu konuda ne te'vile başvurmuş ne de teşbihe düşmüştür.

Onlar, naslarda geçen lafızları olduğu gibi kabul eder, bu lafızların Arap dilindeki gerçek manalarını bilmeye gayret ederlerdi. Ancak bu manaları, Allah'a layık olan şekilde anlar, mahlûkatın sıfatlarına benzetmezlerdi. Selef, bu meselede ne aşırı tefvîd ne de aşırı te'vîl yoluna gitmiştir. Onların yolu, "ispat, tahrif etmemek, te'vîl etmemek, teşbih yapmamak" şeklinde özetlenir.

İbn Teymiyye, Allah'ın sıfatlarını anlamada selâmetin, selefin yoluna ittibâ etmekle mümkün olduğunu vurgulamaktadır. Çünkü selefin yolu, naslara bağlı, akla ve hevâya değil, vahye dayanan doğru ve güvenilir bir yoldur.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, Allah'ın sıfatlarını anlamada selefin yolunu terk edip farklı yöntemlere yönelen gruplara reddiyedir. Özellikle:

- 1 Aşırı te'vîl ehline: Nasların açık manalarını değiştirerek farklı anlamlar verenlere.
- 2 Aşırı tefvîd ehline: Sıfatların manalarını hiç anlamaya çalışmadan Allah'a havale ederek, manalarını tamamen gizleyenlere.
- 3 Teşbih ehline: Naslarda gelen sıfatları mahlûkatın sıfatlarına benzetenlere.

Selefin yolunu terk eden bu anlayışlar, sapmaya ve akîdede bozulmaya sebep olmuştur.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın sıfatlarını anlamada en doğru yol, selefin yoludur. Nasları olduğu gibi kabul etmek, manalarını bilmeye çalışmak, keyfiyetini Allah'a havale etmek, ne te'vile sapmak ne de teşbihe düşmektir.

الاشتراك في المعنى الكلي لا يقتضي التشبيه

91

GENEL MANADA ORTAKLIK BENZERLİĞİ GEREKTİRMEZ

KONUNUN AÇIKLAMASI

Allah ile mahlûk hakkında kullanılan bazı isim ve sıfatlarda zihinde anlaşılan genel bir mana ortaklığı bulunabilir. Fakat bu ortaklık, sıfatların hakikat ve keyfiyetlerinin aynı olduğu anlamına gelmez.

Bir kelimenin genel manası anlaşılmadan o kelimeyle neyin kastedildiği de anlaşılamaz. Ancak sıfat belirli bir varlığa nispet edildiğinde o varlığın hakikatine uygun şekilde gerçekleşir.

Mesela “ilim” kelimesinin genel manası bilinir. Allah ilim sahibidir, insan da belli ölçüde bilgi sahibidir. Fakat insanın ilmi sınırlı, sonradan kazanılmış ve eksiktir; Allah'ın ilmi ise ezelî, kuşatıcı ve kusursuzdur.

Bu sebeple Allah ile mahlûk arasında genel manada bir ortaklık bulunmasını teşbih saymak doğru değildir. Teşbih, Allah'ın sıfatının hakikat ve keyfiyetini mahlûkun sıfatına denk kabul etmektir.

Selefin yolu, sıfatların anlaşılır gerçek manalarını ispat etmek, Allah'a mahsus hakikat ve keyfiyetlerini mahlûkata benzetmemektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, genel manadaki ortaklığı teşbih zannederek Allah'ın naslarla sabit sıfatlarının manalarını nefyeden yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Genel manada ortaklık, hakikat ve keyfiyette benzerlik değildir. Sıfatın manası anlaşılır; Allah'ın sıfatı ise O'na layık, kusursuz ve mahlûkatın sıfatlarından farklıdır.

Allah'ın Sıfatlarını Anlamada
Selefin Yolu

92

ALLAH'A NİSPET EDİLEN SIFATIN
O'NA MAHSUS OLMASI

KONUNUN AÇIKLAMASI

Bir sıfat Allah'a nispet edildiğinde, o sıfat Allah'ın zâtına layık ve O'na mahsus bir hakikat kazanır. Aynı sıfat isminin mahlûk hakkında da kullanılması, iki sıfatın birbirinin aynı olduğunu göstermez.

Çünkü sıfat, kendisine nispet edildiği varlığa göre anlaşılır. Allah'ın sıfatları yaratılmamış, kusursuz ve hiçbir mahlûkun sıfatına benzemeyen sıfatlardır.

Mesela Allah'ın ilmi ile insanın ilmine "ilim" denilir. Fakat insanın ilmi sınırlıdır, sonradan öğrenilir ve unutmaya açıktır. Allah'ın ilmi ise her şeyi kuşatır; öncesinde cehalet, sonrasında unutma bulunmaz.

Aynı ölçü hayat, kudret, işitme, görme ve diğer sıfatlarda da geçerlidir. Ortak isim, sıfatların hakikatlerinin ortak olmasını gerektirmez.

Selefin yolu, Allah'a nispet edilen sıfatları O'na layık hakiki sıfatlar olarak ispat etmek, bunların keyfiyetini mahlûkatın sıfatlarına kıyaslamamaktır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, Allah ile mahlûk hakkında aynı sıfat lafzının kullanılmasını gerekçe göstererek ya Allah'ın sıfatlarını mahlûkatın sıfatlarına benzeten ya da teşbihten kaçınmak adına sıfatları nefyeden yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Allah'a nispet edilen her sıfat O'na layık ve O'na mahsustur. İsim ve genel mana ortaklığı, sıfatların hakikat ve keyfiyetlerinin aynı olmasını gerektirmez.

Allah'ın Sıfatlarını Anlamada
Selefin Yolu

93

YARATICININ SIFATLARI O'NA,
MAHLÛKUN SIFATLARI KENDİSİNE LAYIKTIR

KONUNUN AÇIKLAMASI

Allah ile mahlûk hakkında aynı sıfat lafzının kullanılması, sıfatların hakikat ve keyfiyet bakımından birbirine benzediği anlamına gelmez. Her sıfat, kendisine nispet edildiği varlığa uygun şekilde anlaşılır.

Allah'ın sıfatları ezelî, kusursuz ve yaratılmamıştır. Mahlûkun sıfatları ise yaratılmış, sınırlı, eksik ve değişmeye açıktır.

Mesela Allah işitir, insan da işitir. Fakat insan ancak belirli sesleri, belirli mesafelerde ve kendisine verilen imkân ölçüsünde işitebilir. Allah'ın işitmesi ise bütün sesleri kuşatır; hiçbir ses O'na gizli kalmaz.

Bu sebeple "Allah işitir" denildiğinde mahlûkun işitmesi tasavvur edilmez. Aynı şekilde Allah'ın görmesi, ilmi, kudreti, hayatı ve diğer sıfatları da O'nun yüce zâtına layıktır.

Selefin yolu, naslarla sabit sıfatları hakiki manalarıyla ispat etmek, fakat Yaratan'ın sıfatları ile yaratılmışların sıfatları arasında keyfiyet ve hakikat bakımından benzerlik kurmamaktır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, ortak sıfat isimlerinden hareket ederek Allah'ı mahlûkata benzetenlere ve teşbihten kaçınmak gerekçesiyle Allah'ın naslarla sabit sıfatlarını nefyedenlere reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Yaratıcının sıfatları O'na, mahlûkun sıfatları mahlûka layıktır. İsim ve genel manadaki ortaklık, hakikat ve keyfiyette benzerliği gerektirmez.

Allah'ın Sıfatlarını Anlamada
Selefin Yolu

94

SIFATLARI İSPAT ETMEK
TEŞBİHİ GEREKTİRMEZ

KONUNUN AÇIKLAMASI

Allah'ın Kur'an ve sahih sünnette sabit olan sıfatlarını ispat etmek, O'nu mahlûkata benzetmek değildir. Teşbih, sıfatı ispat etmek değil; Allah'ın sıfatının mahlûkun sıfatı gibi olduğunu söylemektir.

Allah kendisini ilim, kudret, işitme, görme, rahmet ve diğer sıfatlarla nitelemiştir. Mümin bu sıfatları Allah'ın bildirdiği şekilde ve O'nun yüce zâtına layık olarak kabul eder.

Mesela "Allah işitir" demek teşbih değildir. Teşbih, "Allah'ın işitmesi insanın işitmesi gibidir" demektir. Birincisi nasla sabit sıfatı ispat, ikincisi ise Allah'ı mahlûka benzetmektir.

Bu sebeple teşbihten korunmanın yolu sıfatları reddetmek değildir. Doğru yol, sıfatı ispat etmek ve onun keyfiyetini mahlûkun sıfatlarına benzetmemektir.

Selefin yolu iki bâtil uç arasında orta yoldur: Ta'til yapmadan ispat, temsil ve teşbih yapmadan tenzih.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, Allah'ın gerçek sıfatlarını ispat eden herkesi müşebbih sayarak sıfatları te'vil veya nefyeden yaklaşımlara ve bunun karşısında sıfatların keyfiyetini mahlûkata benzeten anlayışlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın sıfatlarını ispat etmek teşbih değildir. Teşbih, Allah'ın sıfatlarını mahlûkun sıfatlarına benzetmektir. Selefin yolu: ta'tilsiz ispat, teşbihsiz ve temsilsiz tenzihtir.

Allah'ın Sıfatlarını Anlamada
Selefin Yolu

95

TEŞBİHİ REDDETMEK
SIFATLARI REDDETMEYİ GEREKTİRMEZ

KONUNUN AÇIKLAMASI

Allah'ı mahlûkata benzetmek kesinlikle bâtıldır. Fakat teşbihi reddetmek, Allah'ın Kur'an ve sahih sünnetle sabit sıfatlarını reddetmeyi gerektirmez.

Doğru tenzih, Allah'ın sıfatlarını yok saymak değil; bu sıfatları Allah'a layık şekilde ispat ederken mahlûkatın sıfatlarına benzetmemektir.

Mesela "Allah görür" denildiğinde O'nun görmesini insanın görmesine benzetmeyiz. Fakat "Benzetme olmasın" diyerek Allah'ın görme sıfatını da nefyetmeyiz. Görmeyi ispat eder, keyfiyetini Allah'a havale ederiz.

Kur'an bu iki esası birlikte bildirmiştir: "O'nun benzeri hiçbir şey yoktur. O, hakkıyla işitendir, görendir." (Şûrâ, 42/11) Böylece hem benzerlik nefyedilmiş hem de işitme ve görme sıfatları ispat edilmiştir.

Selefin yolu, teşbihsiz ispat ve ta'tîlsiz tenzihtir. Allah hiçbir mahlûka benzemez; bununla beraber vahiyde kendisi için sabit kıldığı bütün kemal sıfatları haktır.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, teşbihten kaçınmak adına Allah'ın sıfatlarını nefyeden veya gerçek manalarından uzaklaştıran yaklaşımlara ve sıfatları ispat ederken onları mahlûkatın sıfatlarına benzeten anlayışlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Teşbihi reddetmek sıfatları reddetmek değildir. Allah'ın hiçbir benzeri yoktur; buna rağmen O'nun naslarla sabit bütün sıfatları hakikidir. Selefin yolu: teşbihsiz ispat, ta'tîlsiz tenzihtir.

Allah'ın Sıfatlarını Anlamada
Selefin Yolu

96

TEMSİLSİZ İSPAT,
TA'TİLSİZ TENZİH

KONUNUN AÇIKLAMASI

Allah'ın isim ve sıfatları konusunda Selefin yolu iki büyük esası bir arada korur: Allah'ın naslarla sabit sıfatlarını ispat etmek ve O'nu mahlûkata benzemekten tenzih etmek.

İspat yapılırken Allah'ın sıfatları mahlûkatın sıfatlarına benzetilmez; tenzih yapılırken de Allah'ın kendisi için sabit kıldığı sıfatlar nefyedilmez.

Mesela Allah'ın işitmesini ispat ederiz; fakat “insanın işitmesi gibidir” demeyiz. Aynı şekilde Allah hiçbir mahlûka benzemez deriz, fakat bundan dolayı O'nun işitme sıfatını reddetmeyiz.

Kur'an bu dengeyi tek âyette ortaya koymuştur: “O'nun benzeri hiçbir şey yoktur. O, hakkıyla işitendir, görendir.” İlk bölüm temsili reddeder; ikinci bölüm işitme ve görme sıfatlarını ispat eder. (Şûrâ, 42/11)

Selefin yolu bu sebeple müşebbihe ile muattıla arasında hak olan orta yoldur: Ne Allah'ın sıfatları mahlûkata benzetilir ne de tenzih adına sıfatlar iptal edilir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu kaide, Allah'ın sıfatlarını ispat ederken mahlûkatın sıfatlarına benzetenlere ve Allah'ı tenzih etme iddiasıyla naslarla sabit sıfatları nefyedenlere birlikte reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Doğru yol, temsilsiz ispat ve ta'tîlsiz tenzihtir. Allah'ın bütün sabit sıfatları haktır; fakat bu sıfatların hiçbiri mahlûkatın sıfatlarına benzemez.

Allah'ın Sıfatlarını Anlamada
Selefin Yolu

97

SELEFİN YOLU DAHA SELÂMETLİ,
DAHA BİLGİLİ VE DAHA HİKMETLİDİR

KONUNUN AÇIKLAMASI

Sahabe, tâbiîn ve onların yolunu izleyen Selef âlimlerinin Allah'ın isim ve sıfatlarındaki yöntemi vahye en bağlı ve en sağlam yoldur. Çünkü onlar Allah hakkında nasların bildirdiği sınırdan durmuşlardır.

Selef, Allah'ın kendisi için ispat ettiği sıfatları ispat etmiş; tahrif, ta'tîl, takyîf ve temsilden kaçınmıştır. Böylece hem naslara teslim olmuş hem de Allah'ı mahlûkata benzetmekten tenzih etmiştir.

Mesela istivâ hakkında nas geldiğinde, istivânın bilinen manasını kabul etmişler; fakat "Allah nasıl istivâ etti?" diyerek keyfiyet belirlemeye çalışmamışlardır.

Bu yol yalnızca daha güvenli değildir; aynı zamanda Allah ve Resûlü'nün ﷺ sözlerini en doğru anlayan ilk nesillerin ilmî yoludur. Sonradan ortaya çıkan felsefî ve kelâmî terimler vahyin önüne geçirilmez.

Bu sebeple doğru yöntem, Selefin yolunu yalnız "daha selâmetli" kabul etmekle yetinmeyip onun daha bilgili ve daha hikmetli bir yol olduğunu da bilmektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, Selefin sıfatlar konusundaki yöntemini yalnızca "araştırmadan teslim olanların güvenli yolu" sayıp, sonraki kelâmcıların te'villerini daha ilmî ve hikmetli gören yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Selefin yolu yalnız daha selâmetli değil; daha bilgili ve daha hikmetlidir. Çünkü bu yol vahye dayanır, nasları gerçek manalarıyla kabul eder ve Allah'ı tahrif, ta'tîl, takyîf ve temsilden tenzih eder.

Allah'ın Sıfatlarını Anlamada
Selefin Yolu

98

KİTAP VE SÜNNET
NASLARINDA DURMAK

KONUNUN AÇIKLAMASI

Allah'ın isim ve sıfatları konusunda en sağlam ölçü, Kur'an ve sahih sünnetin bildirdiği sınırdadır. Allah hakkında delilsiz konuşulmaz ve vahyin açıklamadığı ayrıntılara girilmez.

Nasların ispat ettiği isim ve sıfatlar ispat edilir; nefyettiği şeyler nefyedilir. Vahyin sustuğu yerde ise yeni isimler, sıfatlar veya keyfiyetler üretilmez.

Mesela Allah'ın Arş'a istivâ ettiği nasla sabittir. Bu sebeple istivâ ispat edilir; fakat "Nasıl istivâ etti?" sorusuna vahyin bildirmediği bir şekil veya keyfiyet verilmez.

Bu yöntem akli tamamen devre dışı bırakmak değildir. Akıl, nasları anlamada kullanılır; fakat Allah hakkında vahiyden bağımsız yeni gaybî hükümler koyan bir kaynak hâline getirilmez.

Selefin yolu, Allah hakkında bilgiye dayanarak konuşmak, nasların önüne geçmemek ve vahyin sınırını aşmamaktır. Çünkü Allah'ı en iyi bilen yine Allah, O'nu yaratılmışlar içinde en iyi bilen ise Resûlü'dür ﷺ.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, Allah'ın isim ve sıfatları hakkında naslarda bulunmayan felsefî ve kelâmî kavramları temel ölçü hâline getirip vahyin lafızlarını bunlara göre yorumlayan yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Allah'ın isim ve sıfatlarında ölçü Kitap ve sahih sünnettir. Nasların ispat ettiği ispat, nefyettiği nefyedilir; vahyin sustuğu yerde delilsiz konuşulmaz ve keyfiyet belirlenmez.

Allah'ın Sıfatlarını Anlamada
Selefin Yolu

99

ALLAH HAKKINDA
İLİMSİZ KONUŞMAMAK

KONUNUN AÇIKLAMASI

Allah hakkında konuşmak, dinin en büyük meselelerindendir. Bu sebeple Allah'ın zâtı, isimleri, sıfatları ve fiilleri hakkında bilgi ve sahih delil olmadan hüküm verilmez.

Bir ismi veya sıfatı Allah'a nispet etmek yahut Allah'ın kendisi için sabit kıldığı bir sıfatı reddetmek kişisel kanaat, felsefî düşünce veya yalnız aklî ihtimallerle yapılamaz.

Mesela Allah'ın bir sıfatı sahih nasla sabitse, "Ben bunu aklıma uygun bulmuyorum" denilerek reddedilemez. Aynı şekilde naslarda bulunmayan bir sıfat da "Bana göre Allah böyle olmalıdır" denilerek Allah'a nispet edilemez.

Kur'an, Allah hakkında bilgisizce konuşmayı yasaklamıştır: "Allah hakkında bilmediğiniz şeyleri söylemenizi haram kılmıştır." (A'râf, 7/33) Bu sebeple Allah hakkında söz söylemenin ölçüsü bilgi ve vahiydir.

Selefin yolu, delilin bulunduğu yerde konuşmak, delilin bulunmadığı yerde durmak ve gayb hakkında zanla hüküm vermemektir.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, Allah'ın isim ve sıfatları konusunda vahiyden bağımsız aklî, felsefî veya şahsî hükümler üretip bunları dinî ölçü hâline getiren yaklaşımlara reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Allah hakkında ilimsiz konuşulmaz. İsim ve sıfatlarda ölçü Kur'an ve sahih sünnettir; delilin bulunduğu yerde konuşulur, delilin bulunmadığı yerde durulur.

Allah'ın Sıfatlarını Anlamada
Selefin Yolu

100

EHL-İ SÜNNET'İN İSİM VE
SIFATLARDAKİ YOLUNUN ÖZÜ

KONUNUN AÇIKLAMASI

Ehl-i Sünnet'in Allah'ın isim ve sıfatlarındaki temel yolu, Allah'ın kendisi için ve Resûlü'nün ﷺ O'nun için ispat ettiğini ispat etmek; Allah ve Resûlü'nün nefyettiğini nefyetmektir.

Naslarla sabit isim ve sıfatlar tahrif edilmeden, ta'tîl edilmeden, keyfiyet belirlenmeden ve mahlûkata benzetilmeden kabul edilir. Allah hakkında vahyin bildirmediği şeylerde ise delilsiz konuşulmaz.

Mesela Allah'ın işitmesi ve görmesi ispat edilir; fakat mahlûkun işitme ve görmesine benzetilmez. Allah'ın Arş'a istivâsı kabul edilir; fakat keyfiyetinin nasıl olduğu belirlenmez.

Bu menhec iki bâtil uçtan uzaktır: Teşbih ve temsil yoluyla Allah'ı mahlûkata benzetmez; ta'tîl ve tahrif yoluyla da Allah'ın kemal sıfatlarını iptal etmez.

Böylece bütün serinin ana ölçüsü ortaya çıkar: Naslara teslimiyet, Allah'a layık ispat, mahlûkata benzetmekten tenzih ve bilinmeyen keyfiyet hakkında susmak.

BU METİNDEKİ REDDİYE

Bu esas, Allah'ın isim ve sıfatlarında vahyin yerine akli, felsefeyi veya sonradan oluşturulan ölçüleri hâkim kılan; bunun sonucunda sıfatları tahrif, ta'tîl, takyîf veya temsil eden bütün yanlış yöntemlere reddiyedir.

DERSİN ÖZÜ

Ehl-i Sünnet'in yolu: Allah'ın kendisi için ispat ettiğini ispat etmek, nefyettiğini nefyetmek; bunu tahrifsiz, ta'tîlsiz, takyîfsiz ve temsilsiz yapmaktır. Allah'ın sıfatları haktır, O'na layıktır ve hiçbir mahlûkun sıfatına benzemez.